

9 69 ΠΔΒ
Καριανών (1)
ΙΩΑΝΝΟΥ ΚΑΜΠΑΝΑ

Λεκτικές Αδκήσεις

Β'. ΔΗΜΟΤΙΚΟΥ

002
ΚΛΣ
ΣΤ2Α
801

ΕΚΔΟΤΙΚΟΣ ΟΙΚΟΣ ΙΩ. ΚΑΜΠΑΝΑ Ο.Ε.
ΔΕΚΚΑ 25 - ΑΘΗΝΑΙ

Ψηφιοποιήθηκε από το Ινστιτούτο Εκπαιδευτικής Πολιτικής

9 69 ΠΔΒ
Καμψανα (J)

ΙΩΑΝΝΟΥ ΚΑΜΠΑΝΑ

ΛΕΚΤΙΚΕΣ ΑΣΚΗΣΕΙΣ

ΚΑΙ

ΣΤΟΙΧΕΙΑ ΓΡΑΜΜΑΤΙΚΗΣ

Β'. ΔΗΜΟΤΙΚΟΥ

ΒΙΒΛΙΟΘΗΚΗ ΒΟΥΛΗΣ

ΕΛΛΗΝΙΣΤΟ

Καμψανα

2636 τοῦ ἔτους 1962

ΕΚΔΟΤΙΚΟΣ ΟΙΚΟΣ ΙΩ. ΚΑΜΠΑΝΑ Ο.Ε.

ΔΕΚΚΑ 25 - ΑΘΗΝΑΙ

ΛΙΓΑ ΛΟΓΙΑ

ΤΟ ΣΤΙΧΙΟΝΟ πνεῦμα τῆς Παιδαγωγικῆς ἀπαιτεῖ, καθὼς εἶναι γνωστὸ, τῆ διδασκαλία τοῦ μαθήματος τῶν Λεκτικῶν ἀσκήσεων στὶς κατώτερες τάξεις τοῦ Δημοτικῶ Σχολείου. Ἀποδίδει ἰδιαίτερη σημασία καὶ συνιστᾶ στοὺς διδάσκοντες νὰ ἐπιμένουν στὴ διδασκαλία του καὶ νὰ ρίχνουν μεγάλο βάρος ἀπ' τὴ διδακτικὴ τους ἐνέργεια σ' αὐτό, προκειμένου νὰ πληρωθοῦν οἱ ἐπὶ μέρους εἰδικοί σκοποί.

Τὸ διδακτικὸ «Πῶς» δὲν πρέπει καὶ δὲν εἶναι δυνατό νὰ μᾶς ἀπασχολήσῃ ἐδῶ. Περισσότερο μᾶς ἐνδιαφέρει τὸ «Τί», ἡ ὕλη ποῦ πρέπει νὰ προσφερθῇ στοὺς μαθητὲς μας. Κι' ὁλόκληρο τὸ ὕλικὸ τοῦ παρόντος βιβλίου αὐτὴ τὴν ἀνάγκη πᾶει νὰ καλύψῃ.

Τὴν ἀνάγκη τοῦ «Τί», ποῦ καθημερινὰ ἀντιμετωπίζει ὁ συνάδελφος στὸ μάθημα τῶν Λεκτικῶν ἀσκήσεων. Ἡ πείρα καὶ ἡ καθημερινὴ ἐπαφὴ μ' ἑκατοντάδες φίλους συναδέλφους μᾶς ἔπεισε ὅτι ἐδῶ ὑπάρχει κενὸ καὶ μαζὶ ἓνα πρόβλημα. Κάθε φορὰ ποῦ ὁ διδάσκων πρέπει νὰ ἀνταποκριθῇ στὴν ἀπαίτησι τοῦ ἐπισήμου προγράμματος, νὰ κάμῃ τὸ μάθημα τῶν Λεκτικῶν ἀσκήσεων, εὐρίσκεται σὲ δύσκολη θέσι. Οἱ αὐτοσχεδιασμοὶ καὶ οἱ στιγμιαίες προχειρότητες χωρὶς κανένα σπουδαῖο ἀποτέλεσμα ἢ ἡ ἐγκατάλειψις τοῦ μαθήματος, εἶναι ἡ πιὸ συχνὴ ἀπάντησις μας στὴν ἀπαίτησι τοῦ προγράμματος. Ἄς ὁμολογήσωμε πὼς τὸ τόσῃς σπουδαιότητος μάθημα τῶν Λεκτικῶν ἀσκήσεων διδάσκεται ἀνεργμάστια, ἐλάχιστα ἢ καὶ καθόλου.

Ρίζα τοῦ κακοῦ εἶναι ἀναμφισβήτητα τὸ ὕλικό. Γνωρίζομε ὅτι κάθε φορὰ τὸ θέμα πρέπει νὰ εἶναι ἓνα βίωμα, μιὰ ἐσωτερικὴ ἀνάγκη τῶν μαθητῶν, ἀλλὰ γνωρίζομε ταυτόχρονα πὼς ἡ Πολιτεία ἀπαιτεῖ νὰ διδάξωμεν ἔστω κι ἂν δὲν ὑπάρχῃ βίωμα κι ἐπιθυμία τῶν τροφίμων μας. Τότε ἐπιδέξιμα προσπαθοῦμε νὰ δημιουργήσωμε τὴ κατάλληλη θερμοκρασία γιὰ τὸ ἐγγύτερα ἐπίκαιρο (ἐποχιακὸ, ἐορτικὸν κ.λ.π.), τοπικὰ καὶ χρονικὰ, θέμα καὶ ἀκόλουθα προχωροῦμε στὶς ἀρμόζουσες διδακτικὲς ἐνέργειες.

Ἐκινώντας ἀπ' αὐτὴ τὴ σκέψι ἐπιχειρήσαμε νὰ δώσωμε στὸ συνάδελφο μιὰ σειρά ἀπὸ θέματα, ποῦ ἔχουν μιὰ ἐποχιακὴ κυρίως ἐπικαιρότητα καὶ θὰ τὸν βοηθήσουν πραγματικὰ στὸ ἔργο του. Δὲν πρόκειται γιὰ συνταγὲς στεῖρες, μιὰ γιὰ θέματα — πυρῆνες, ἀπ' ὅπου θὰ εἶναι σὲ θέσι νὰ ἐξακτινώσῃ πιὸ πλατεῖα τὴ σκέψι τῶν μαθητῶν καὶ τὰ δικὰ του διδακτικὰ ἐνεργήματα. Μπορεῖ νὰ προσθέσῃ ὅ ἄφαιρέσει, νὰ διμορφώσῃ κατὰ τὸ «δοκοῦν» τὴν ὕλη καὶ σύμφωνα μὲ τὶς κρατούσας συνθήκες.

Στὸ τέλος κάθε κειμένου παραθέσαμε κι ἓνα σχετικὸ ποίημα, καθὼς καὶ στοιχεῖα Γραμματικῆς, ποῦ πρέπει νὰ δοθοῦν στοὺς μαθητὲς. Ἀπ' τὰ κείμενα θγαίνει ἀβίαστα καὶ μὲ παραγωγικὸ παιγνιώδη τρόπο καὶ ἡ Γραμματικὴ ὕλη.

Ἔτσι ὁ συνάδελφος διδάσκει εὐχάριστα δυὸ — τρία μαθήματα κι ἔχει χίλιες δυὸ δυνατότητες νὰ ἐμφάνῃ σὲ μορφὴ «Ε.Σ.Δ.» κι ἄλλα μαθήματα.

Οἱ ἀσκήσεις ποῦ καταχωροῦνται στὸ τέλος κάθε ἐνότητος ἐλέγχουν, προσθέτουν καὶ κατασφραγίζουν σίγουρα, μιὰ εὐχάριστη καὶ μοντέρνα διδασκαλία, ποῦ θὰ γίνῃ χάρις στὸν ἐνθουσιασμὸ καὶ τὴν παρόμοια διάταξι τῆς ὕλης ποῦ ἐδώσαμε.

I. K.

Ἀπαγορεύεται ἡ ἀναδημοσίευσις ἢ μίμησις ἐν ὄλῳ ἢ ἐν μέρει

Copyright 1960

ΕΚΔΟΤΙΚΟΥ ΟΙΚΟΥ ΙΩ. ΚΑΜΠΑΝΑ Ο. Ε.

1. ΠΡΩΤΗ ΗΜΕΡΑ

Πλησιάζω τή μεγάλη σιδερένια πόρτα τού σχολείου.

Όσο πλησιάζω ή χαρά μου μεγαλώνει.

Είμαι ή πρώτη ήμέρα έφέτος πού έρχομαι στο σχολείο.

Βλέπω τά άλλα παιδιά νά τρέχουν. Τρέχω κι εγώ μαζί τους. Περνούμε τήν πόρτα κι εύρισκόμαστε στο άγαπημένο μας προαύλιο.

Ό Γιώργος και ό Ήλίας κάθονται κοντά στην άκακία. Μερικά παιδιά κουβεντιάζουν εκεί δίπλα στον τοίχο.

Κάπου-κάπου γελούν δυνατά. Μοϋ φωνάζουν κι έμένα και μοϋ λένε τò μυστικό:

Θά κάνωμε μιá ωραία άνθοδέσμη.

Θά τήν προσφέρωμε στον καλό μας δάσκαλο.

ΑΝΟΙΓΕΙ ΤΟ ΣΧΟΛΕΙΟ

Νά! μας πάλι μαζεμένοι
σάν τὰ χαρούμενα πουλιά
μές στὸ σχολειό μας, πού προσμένει
σάν στοργική, ζεστή φωλιά.

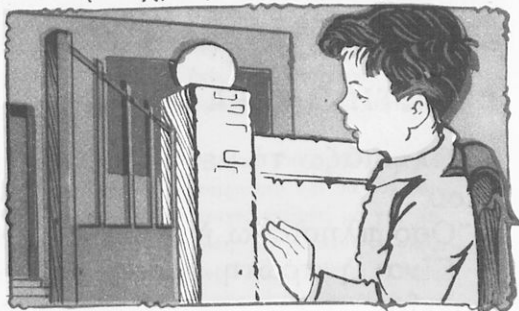
Καινούργιος χρόνος τῶρ' ἀρχίζει
λάμπ' ὅλη ἡ τάξη καὶ γελᾷ
Βιβλία καινούργια μᾶς χαρίζει
ξανὰ ἡ δασκάλα μας πολλὰ.

Θεέ μου! καὶ φέτος φῶτιξέ μας
στὰ γράμματα, στὴν προκοπή
χαρὰ κι ὑγεία χάριξέ μας
κι ὁδήγα μας στὴν ἀρετή.

Χ. ΣΑΚΕΛΛΑΡΙΟΥ

ΓΡΑΜΜΑΤΙΚΗ: (Πρόταση-τελεία)

Γράφομε στὸν πίνακα μὲ χρωματιστὴ κιμωλία:

1. "Όσο πλησιάζω ἡ χαρὰ μου μεγαλώνει.

2. Βλέπω τὰ ἄλλα παιδιὰ νὰ τρέχουν.

3. Θα κάνουμε μιὰ ωραία ἀνθοδέσμη.

4. Θα τὴν προσφέρουμε στὸν καλὸ μας δάσκαλο.

Νὰ διαβάσουν τέσσερα παιδιά, τὶς τέσσερες αὐτὲς κουβεντούλες πὺ ἔγραψα. Ἀπὸ μιὰ τὸ καθένα.
Ἕνας νὰ διαβάσῃ καὶ τὶς τέσσερες μαζί.

Κάθε μιὰ κουβεντούλα ἀπ' αὐτὲς, θὰ τὴ λέμε πρόταση.

Στὸ τέλος κάθε πρότασης ὑπάρχει ἓνα μικρὸ σημαδάκι, μιὰ μικρὴ βούλα. Τὸ σημαδάκι μᾶς λέει νὰ σταματοῦμε καὶ νὰ παίρνουμε ἀναπνοή. Ἔτσι, δὲν κουραζόμαστε καὶ διαβάζομε πολὺ ωραῖα.

Τὸ μικρὸ σημαδάκι πὺ εἶναι στὸ τέλος κάθε πρότασης, θὰ τὸ λέμε τελεία.

Άσκησης:

1. Τι λέμε πρόταση ; 2. Ποῦ βάζομε τὴν τελεία ; 3. Κάμε κι ἐσὺ 3 προτάσεις. 4. Γράψε τες στὸ τετράδιό σου. 5. Τί ἔκαμες καὶ τί εἶδες τὴν πρώτη μέρα στὸ σχολεῖο ;

2. ΣΤΗΝ ΤΑΞΗ ΜΑΣ

Μπαίνομε ὄλα τὰ παιδιὰ μέσα στὴν τάξη. Κοιτάζομε τὸ δάσκαλό μας ποῦ κάθεται στὴν ἔδρα. Φαίνεται εὐχαριστημένος καὶ μᾶς χαμογελᾷ. Τὸ ἀνθοδοχεῖο ποῦ εἶναι μπροστά του ἔχει μιὰ πολὺ ὠραία ἀνθοδέσμη. Δίπλα του ὑπάρχουν μερικὰ χοντρά βιβλία. Οἱ τοῖχοι εἶναι φρεσκοβαμμένοι. Τὰ θρανία μας ὄλα εἶναι τοποθετημένα γύρω-γύρω μὲ τάξη. Τελευταῖοι μπαίνουν ὁ Κώστας, ὁ Δημήτρης καὶ ὁ Βασίλης. Κρατοῦν στὰ χέρια τους μιὰ μεγάλη ἀνθοδέσμη μὲ πολλὰ χρωματιστὰ ἄνθη. "Ὅλοι εἴμαστε καθισμένοι στὰ θρανία καὶ κοιτάζομε μὲ προσοχὴ πρὸς τὸ δάσκαλο.

Ἡ χαρὰ του φαίνεται νὰ μεγαλώνη καθὼς βλέπει τὰ παιδιὰ νὰ πλησιάζουν μὲ τὴν ἀνθοδέσμη.

Τοῦ φιλοῦν τὸ χέρι καὶ τοῦ δίνουν τὴν ἀνθοδέ-
σμη. Ὑστερα ὁ Βασίλης λέει:

Κύριε,

ἡ τάξη μας σᾶς εὐχεται κάθε χαρὰ στὴν καινούργια
σχολικὴ χρονιά. Σᾶς δίνουμε τὴν ὑπόσχεση ὅτι θὰ με-
λετοῦμε πολὺ καὶ θὰ δείξουμε ὅλα τὰ παιδιὰ τὴν πιὸ
καλὴ συμπεριφορά.

Στὸ πρόσωπο τοῦ δασκάλου ζωγραφίζεται ἡ συγ-
κίνηση καὶ ἡ χαρὰ. Κοιτάζοντας ὄλους μας εἶπε:

Σᾶς εὐχαριστῶ πολὺ-πολὺ γιὰ τὴν ὠραία σας
ἀνθοδέσμη, γιὰ τὶς εὐχὲς καὶ πρὸ πάντων γιὰ τὴν
ὑπόσχεσή σας.

ΤΑ ΚΑΛΑ ΠΑΙΔΙΑ

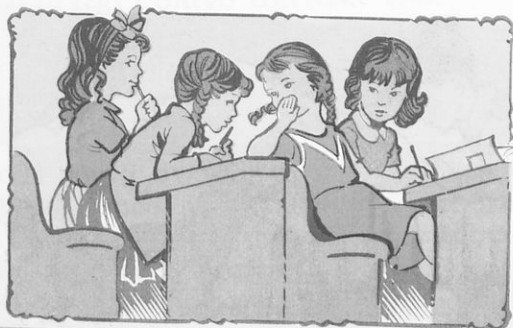
Παιδάκια ποὺ σπουδάζουνε
σπουδαῖοι νὰ γενοῦνε,
νωρὶς, νωρὶς πλαγιαίζουνε,
νωρὶς νωρὶς ξυπνοῦνε.

Καιροὺς ποὺ δὲν ταιριάζουνε
παιγνίδια δὲν ζητοῦνε
μόν' γράφουν καὶ διαβάζουνε
καὶ γνώσεις ἀποκτοῦνε.

Γ. ΒΙΖΥΗΝΟΣ

ΓΡΑΜΜΑΤΙΚΗ: (Λέξεις)

1. Μπαίνομε ὅλα τὰ παιδιὰ μέσα στὴν τάξη.

2. Το άνθοδοχείο έχει μια πολύ ωραία
άνθοδέσμη.

Σε κάθε τετράγωνο σπιτάκι βλέπεις ένα μικρό ή
μεγάλο κομμάτι απ' την πρόταση.

Στην πρώτη πρόταση έμέτρησες έπτὰ κομμάτια.
Στη δεύτερη πάλι έπτὰ.

Κάθε τέτοιο κομμάτι τó λέμε λέξη.

Άσκήσεις:

1. Νά βρής πόσες λέξεις έχουν οι πιδό κάτω προτάσεις. "Υστερα νά τις
βάλης μέσα σέ τετράγωνα.

**Κρατούν στα χέρια μια μεγάλη άνθοδέσμη.
Πλησιάζουν με σεβασμό τó δάσκαλο.**

2. Νά γράψης στο τετράδιο της 'Ορθογραφίας σου τις δύο τελευταίες
σειρές, από : Σας εύχαριστώ έως ύπόσχεσή σας.

3. Στο τετράδιό σου νά γράψης μια μικρή έκθεσούλα για τήν πρώτη
ήμέρα στο σχολείο.

3. Ο ΣΚΥΛΟΣ ΜΑΣ

Σήμερα καθώς γύριζα απ' τὸ σχολεῖο συνάντησα στὸ δρόμο τὸ σκύλο μας τὸν Ἀλῆ.

Ἔτρεξε κοντά μου μὲ μεγάλα πηδήματα.

Κουνοῦσε τὴν οὐρά του καὶ μὲ κοίταζε χαρούμενος σὰν νὰ μοῦ ἔλεγε: Εἶμαι ὁ πιὸ καλὸς σου φίλος.

Τὸν χάιδεψα λίγο στὴ ράχη. Ὑστερα ἄρχισα νὰ τρέχω. Ὁ Ἀλῆς μὲ μεγάλα πηδήματα μὲ ἀκολουθοῦσε καὶ γαύγιζε γεμάτος χαρὰ. Ἦθελε νὰ παίξει μαζί μου.

Ξαφνικά, μοῦ ἔπεσε ἡ τσάντα κάτω.

Ἀμέσως ὁ Ἀλῆς τὴν ἄρπαξε μὲ τὰ δόντια του καὶ τὴν ἔφερε σὲ μένα.

—Μπράβο Ἀλῆ! τοῦ εἶπα. Εἶσαι ὁ καλύτερος σκύλος τοῦ κόσμου.

Κι' ἀλήθεια! Ὁ Ἀλῆς μας εἶναι ὁ πιὸ ἔξυπνος καὶ δυνατὸς σκύλος τῆς γειτονιάς. Δὲν εἶναι κανένα μικρὸ φοβιτσιάρικο σκυλάκι. Δὲν θέλει πολλές περιποιήσεις καὶ πολλὰ χάδια.

Εἶναι περήφανος. Περιφρονεῖ ὅλα τὰ μικρὰ καὶ τὰ πολὺ χαϊδεμένα σκυλάκια. Δὲν καταδέχεται οὔτε νὰ τὰ κοιτάξῃ.

Τὴ νύκτα φυλάει τὸ σπίτι μας. Ξαγρυπνᾷ μέσα στὸ μικρὸ ξύλινο σπιτάκι του.

Ἀγαπᾷ πολὺ τὸν πιστό μας σκύλο.

Τ Ο Σ Κ Υ Λ Ι

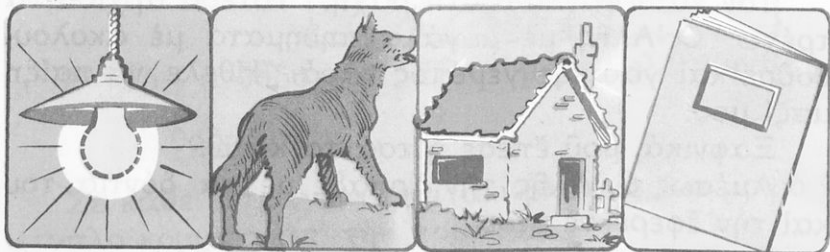
Κάθε νύχτα στὴν αὐλὴ
γάβου-γάβου τὸ σκυλί
δόστου καὶ γαυγίζει.
Τοῦ σπιτιοῦ ἐδῶ αὐτὸς
εἶναι φύλακας πιστὸς
ποῖς δὲν τὸν γνωρίζει;

Ἀψηλὰ τ' ἀφεντικά
κοιμηθῆκανε γλυκὰ
πέρασε ἡ ὥρα.
Τὸ γνωρίζει τὸ σκυλί
καὶ φωνάζει ἀπ' τὴν αὐλὴ
γάβου-γάβου τώρα.

Γιὰ νὰ ξέρουν οἱ κακοὶ
ποὺ γυρνοῦν ἐδῶ κι ἐκεῖ
κάτι νὰ σουφρώσουν
πῶς σὰν ἔμπουν στὴν αὐλὴ
θὰ τοὺς πιάσῃ τὸ σκυλι
καὶ δὲν θὰ γλυτώσουν.

Γ. ΒΙΖΥΗΝΟΣ

ΓΡΑΜΜΑΤΙΚΗ: (Συλλαβές)

φῶς σκύ - λος σπι - τὰ - κι τε - τρά - δι - ο

Διαβάζοντας τὴ λέξη φῶς βλέπω πῶς ἀπ' τὸ στόμα μου βγαίνει μιὰ μόνο φωνούλα. Ἀπ' τὴ λέξη σκύλος βγαίνουν δυὸ φωνές καὶ γι' αὐτὸ χωρίζεται σὲ δυὸ κομμάτια. Ἀπ' τὴ λέξη σπιτάκι βγαίνουν τρεῖς καὶ χωρίζεται σὲ τρία κομμάτια. Ἀπ' τὴ λέξη τετράδιο βγαίνουν τέσσερες καὶ χωρίζονται σὲ τέσσερα κομμάτια.

Τὰ κομμάτια στὰ ὁποῖα χωρίζεται κάθε λέξη, τὰ λέμε συλλαβές.

Τις λέξεις ποὺ ἔχουν μιὰ μόνο συλλαβή, τις λέμε μονοσύλλαβες. Τέτοιες εἶναι: φῶς, θά, πῶς, καί.

Ἔσες λέξεις ἔχουν δύο συλλαβές, λέγονται δισύλλαβες. Τέτοιες εἶναι: σκύ-λος, παι-δί, χέ-ρι.

Ἔσες ἔχουν τρεῖς συλλαβές, λέγονται τρισύλλαβες. Τέτοιες εἶναι: πο-τή-ρι, σπι-τά-κι, πο-τά-μι.

“Όσες έχουν περισσότερες από τρεις συλλαβές, λέγονται πολυσύλλαβες. Τέτοιες είναι: τε-τρά-δι-ο, Δη-μή-τρι-ος, βι-βλι-ο-θή-κη.”

Άσκησης:

1. Νά βρής απ’ τὸ παραπάνω θέμα (ὁ σκύλος μας) πέντε μονοσύλλαβες λέξεις, πέντε δισύλλαβες, πέντε τρισύλλαβες καὶ πέντε πολυσύλλαβες καὶ νά τις τοποθετήσεις στὶς παρακάτω στήλες.

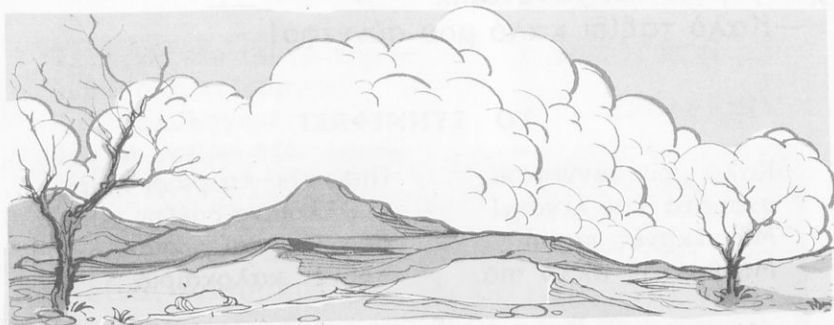
Μονοσύλλαβες	δισύλλαβες	τρिसύλλαβες	πολυσύλλαβες

2. Νά συλλαβίσης αὐτὲς τις λέξεις: νερό, ὄχι, δέν, ναί, βιβλίο, δέντρο, ἥλιος, ἄνθος, θρανίο, κήπος, χάρτης, σχολεῖο, μαθητής, προσευχή, δρόμος.

3. Ποιὲς λέξεις λέμε μονοσύλλαβες, δισύλλαβες, τρισύλλαβες καὶ πολυσύλλαβες;

4. Νά γράψης τις δύο πρώτες σειρές ἀπὸ τὸ μάθημα στὸ τετράδιο τῆς Ὁρθογραφίας σου.

5. Γράψε μιά ἐκθεσοῦλα γιὰ τὸ σκύλο σας.

4. ΤΑ ΣΥΝΝΕΦΑ

Κάθομαι στὸ παράθυρο τοῦ σπιτιοῦ μας.

Βλέπω στὸ δρόμο. Κοιτάζω καὶ πέρα στὸν πλατὺ κάμπο. Στὴν ἄκρη του ὑψώνεται ἓνα ψηλὸ βουνό. Τί ψηλὸ ἀλήθεια!

Ἐπάνω του εἶναι πολλὰ σύννεφα. Μαῦρα καὶ μεγάλα σύννεφα. Ἀρχίζουν ἀπ' τὴν κορυφὴ τοῦ βουνοῦ καὶ φτάνουν ὡς ψηλὰ στὸν οὐρανό. Ἀνάμεσά τους διακρίνω μερικὰ παραθυράκια ποὺ ἀνοιγοκλείνουν κάθε τόσο, καθὼς περνοῦν βιαστικὰ-βιαστικὰ τὰ σύννεφα.

Ὁ πατέρας εἶπε πὼς εἶναι φορτωμένα νερό. Τὸ παίρνουν πέρα ἀπ' τὴ θάλασσα.

Πρέπει νὰ βρέξει γιὰ νὰ ποτιστῆ τὸ χῶμα.

Ἔστερα ὁ πατέρας καὶ ὄλοι οἱ χωριανοὶ θὰ ὀργώσουν τὸν κάμπο.

Νά τα! τὰ σύννεφα. Τρέχουν μὲ γρηγοράδα. Πολυθέλω νὰ τὰ κοιτάζω. Μερικὰ μοιάζουν μὲ ἀνθρώπους. Κάποτε νομίζω πὼς μὲ κοιτάζουν κι αὐτὰ καὶ μοῦ μιλοῦν. Ξαφνικὰ ἀκούγεται δίπλα μου ἡ φωνὴ τῆς μητέρας.

—Ἐ! Δημήτρη! Κλείσε τὸ παράθυρο, κάνει ψύχρα. Πήγαινε νὰ τελειώσης τὸ γράψιμό σου....

Κλείνω τὸ παράθυρο.

Ἐκεῖνο τὸ μεγάλο σύννεφο μοῦ χαμογελά. Τρέχει γοργὰ καὶ χάνεται....

—Καλὸ ταξίδι καλὸ μου σύννεφο!

ΤΟ ΣΥΝΝΕΦΑΚΙ

Καλὸ μου συννεφάκι
σταμάτα καὶ λιγάκι!
Μᾶς ἔκανες παπιά.
Μὴ βρέχεις ἄλλο πιά.

Πίσω ἀπ' τὴ ράχη γεῖρε
κι ἄλλοῦ νὰ βρέξης σῦρε
σὲ χῶρες καὶ χωριά
ποῦναι καλοκαιριά.

Ψηλὰ νὰ ἰδοῦμε πάλι
τὸν ἥλιο νὰ προβάλλη
νὰ βγοῦμε στὴν αὐλὴ
νὰ παίξουμε πολὺ.

Χ. ΣΑΚΕΛΛΑΡΙΟΥ

ΓΡΑΜΜΑΤΙΚΗ: (Γράμματα)

Κάθομαι στο παράθυρο

βλέπω τὸ δρόμο

Γιὰ νὰ προφέρω τὴν πρώτη λέξη, χρειάζομαι πέντε ἄπλές φωνές, μιὰ σὲ κάθε τετράγωνο: β.λ.ε.π.ω.

Γιὰ νὰ προφέρω τὴ δεύτερη λέξη, χρειάζομαι δυὸ ἄπλές φωνές: τ.ο.

Καὶ γιὰ νὰ προφέρω τὴ λέξη σύννεφα, χρειάζομαι ἑπτὰ ἄπλές φωνές: σ.υ.ν.ν.ε.φ.α.

Οἱ ἄπλές φωνές μὲ τις ὁποῖες σχηματίζονται οἱ λέξεις, λέγονται φθόγγοι.

Μαῦρα καὶ μεγάλα

σύννεφα

Τὰ γραπτὰ σημάδια (σύμβολα) ποὺ παριστάνουν τοὺς φθόγγους, τὰ λέμε γράμματα.

Τέλειωσε τὸν τρύγο τώρα
πιά κι ὁ ἀμπελουργὸς
Κι ἦλθε εὐλογημένη ἡ ὥρα
ποὺ θὰ σπείρει στὸ χωράφι
σιτάρι ὁ γεωργός.

Σ. ΣΠΕΡΑΝΤΖΑΣ

ΔΗΜΟΤΙΚΟΝ

ΣΧΟΛΕΙΟΝ

ΤΑΞΙΣ Β΄

Ἡ στροφή τοῦ ποιήματος εἶναι γραμμένη μὲ γράμματα μικρά.

Ἡ ἐπιγραφή τοῦ σχολείου μας εἶναι γραμμένη μὲ γράμματα μεγάλα.

Τὰ λέμε μικρά

Τὰ λέμε κεφαλαῖα

Γιὰ νὰ γράφωμε, χρησιμοποιοῦμε 24 γράμματα.
"Όλα τὰ βιβλία μας εἶναι γραμμένα μὲ 24 γράμματα. Αὐτὰ εἶναι:

	"Έτσι τὰ γράφομε		"Έτσι τὰ μιλάμε
	Μικρά	Κεφαλαία	
1	α	Α	άλφα
2	β	Β	βῆτα
3	γ	Γ	γάμμα
4	δ	Δ	δέλτα
5	ε	Ε	ἔψιλον
6	ζ	Ζ	ζῆτα
7	η	Η	ἦτα
8	θ	Θ	θῆτα
9	ι	Ι	ἰῶτα
10	κ	Κ	κάπα
11	λ	Λ	λάμδα
12	μ	Μ	μί
13	ν	Ν	νι
14	ξ	Ξ	ξι
15	ο	Ο	ὄμικρον
16	π	Π	πί
17	ρ	Ρ	ρὸ
18	σ	Σ	σίγμα
19	τ	Τ	τὰφ
20	υ	Υ	ὑψιλον
21	φ	Φ	φί
22	χ	Χ	χί
23	ψ	Ψ	ψί
24	ω	Ω	ὠμέγα

Άσκήσεις:

1. Νά διαβάσης τὸ μάθημα γιὰ τὰ σύννεφα.
2. Ἐχεις ἴδη σύννεφα στὸν οὐρανό; Νά πῆς πότε τὰ εἶδες; Πῶς ἦταν;
3. Νά γράψης τίς δυὸ πρώτες σειρὲς ἐδῶ στὸ λευκὸ μέρος:
.....
.....
4. Νά γράψης στὸ τετράδιό σου μιὰ μικρὴ ἐκθεσοῦλα γιὰ τὰ σύννεφα.
5. Πόσα γράμματα ἔχει ἡ Ἑλληνικὴ γλῶσσα;
6. Νά τὰ μάθης καὶ νά τὰ γράψης.

5. ΣΤΟ ΠΑΡΚΟ

Σήμερα τὸ ἀπόγευμα ἐπῆγα στὸ πάρκο. Εἶναι δίπλα ἀπ' τὸ σπίτι μας. Τὰ δρομάκια του εἶναι σκεπασμένα ἀπὸ κίτρινα φύλλα. Τὰ δέντρα δὲν ἔχουν πιά τὴν παληὰ ὀλοπράσινη φορεσιά τους. Κάθε χρόνο, τέτοια ἐποχὴ τὰ φύλλα κιτρινίζουν καὶ πέφτουν κάτω στὴ γῆ. Τὰ κλαδιὰ μένουν γυμνὰ ὡς τὴν ἀνοιξη.

Τὰ κοιτάζω καὶ μιὰ λύπη μὲ γεμίζει.

Κράπ! κράπ! περπατῶ ἐπάνω στὰ ξερὰ φύλλα. Στρίβω δεξιὰ - ὕστερα ἀριστερά. Παντοῦ τὰ ἴδια βλέπω. Γυμνὰ κλαδιὰ καὶ ξερὰ φύλλα.

“Ενας κότσουφας ἐκεῖ στὸ θαμνάκι σκαλίζει στὸ ὕγρὸ χῶμα.

Μιὰ βρύση τρέχει ἀδιάκοπα. Στὸ πράσινο παγκάκι δὲν κάθεται κανένας.

“Ενας ἄνθρωπος σκεπτικὸς περπατᾶει ἀργὰ-ἀργά...
Γυρνῶ παντοῦ μέσα στὸ πάρκο καὶ παρατηρῶ ὅτι εἶναι γύρω μου.

ΓΡΑΜΜΑΤΙΚΗ: (Φωνήεντα-σύμφωνα)

β ρ υ σ η

π α ρ κ ο

Παρατηρώ ότι τα γράμματα α, ο, υ και η όταν τα διαβάσω χωριστά βγάζουν δυνατή φωνή.

Τα γράμματα όμως π, ρ, κ, β, σ δεν βγάζουν δυνατή φωνή.

“Όσα γράμματα βγάζουν δυνατή φωνή τα λέμε: φωνήεντα και όσα δεν βγάζουν: σύμφωνα.”

“Όλες οι λέξεις σχηματίζονται από φωνήεντα και σύμφωνα μαζί.”

Πάρτε όποια λέξη θέλετε π.χ. τετράδιο, μολύβι, παίζω. Θα ιδήτε ότι έχουν φωνήεντα και σύμφωνα μαζί.

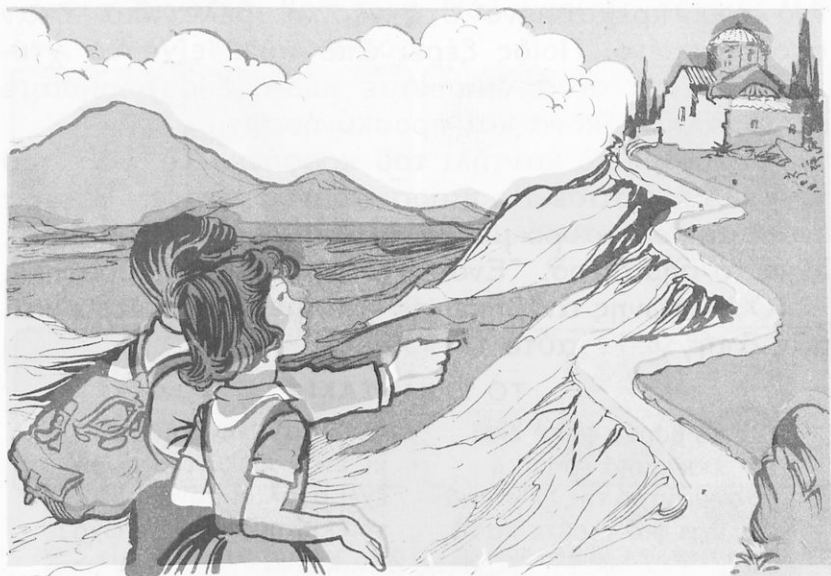
Τα φωνήεντα είναι 7: α, ε, η, ι, ο, υ, ω.

Τα σύμφωνα είναι 17: β, γ, δ, ζ, θ, κ, λ, μ, ν,

ξ, π, ρ, σ, τ, φ, χ, ψ.

Άσκησης:

1. Πόσα είναι τα φωνήεντα; Πόσα τα σύμφωνα;
2. Γιατί τα λέμε φωνήεντα; Γιατί σύμφωνα;
3. Να βρης τα φωνήεντα στις λέξεις: **Γιάννης, αυτοκίνητο, μητέρα, ήλιος και ποντικός.**
4. Να βρης τα σύμφωνα στις λέξεις: **νερό, φαγητό, αίθουσα, δέντρο και σημαία.**
5. Έπηγες ποτέ σε πάρκο; Να μου διηγηθείς τί είδες.
6. Να γράψης μια έκθεσούλα για το πάρκο.

6. ΣΤΟ ΕΞΩΚΚΛΗΣΙ

“Όταν χτύπησαν οί πρώτες άκτίνες του ήλιου προχωρούσαμε στην πλαγιά του μικρού πέτρινου λόφου. Στρέψαμε τὸ κεφάλι μας κάτω στον ὀργωμένο κάμπο. Ήταν άνασκαμένος ὀλόκληρος άπ’ τ’ άλέτρια τῶν γεωργῶν κι εἶχε ἕνα χρῶμα βαθύ καφέ ὡς πέρα τις ρίζες του μεγάλου βουνου.

Τὸ μικρὸ δρομάκι που ἀνεβαίναμε γύριζε σὰ φίδι ἀνάμεσα στὰ βράχια καὶ τὰ θάμνα κι ἔφτανε ἀκριβῶς ἔξω άπ’ τὸ μικρὸ ἔρημο ἐκκλησάκι.

Δίπλα στο δρομάκι κυλοῦσε τὸ κρυσταλλένιο του νεροῦ ἕνα μικρὸ ρυάκι. Δεξιὰ κι’ ἀριστερὰ φύτρωναν βάγιες, πρινάρια, κουμαριές κι’ ἄλλα μικρὰ θάμνα.

Δὲν ἀργήσαμε πολὺ κι’ ἔφτάσαμε στὴν κορυφή του λόφου. Μπροστά μας εἶχαμε τὸ κάτασπρο ἐκκλησάκι του προφήτη Ἡλία. Φαινόταν πολὺ παληό. Τὸδειχνε ἡ χορταριασμένη σκεπή του καὶ πολλές πέτρες που εἶχαν ξεκολλήσει άπ’ τὸν τοῖχο. Τὸ σήμαν-

τρό του, κρεμασμένο στη γέρικη βελανιδιά ήταν σκουριασμένο. Ποιός ξέρει από τότε είχε να χτυπήσει... Σιγά-σιγά έμπήκαμε μέσα. Προχωρήσαμε στην παληά εικόνα και προσκυνήσαμε.

Ή ανάψαμε τὸ καντήλι τοῦ προφήτη. Τὸ φῶς τοῦ καντηλιοῦ φώτισε τὶς μισοσκοτεινὲς γωνίες. Ὕστερα ἔκάναμε τὸ σταυρὸ μας κι ἔβγήκαμε ἔξω. Χτυπήσαμε λίγο τὸ σήμαντρο. Ἐνας ἤχος βραχνὸς ἀκούστηκε.

Ὁ Ἀντώνης ἀνέβηκε σὲ μιὰ μεγάλη πέτρα καὶ μᾶς ἀπήγγειλε αὐτὸ τὸ ποίημα:

ΤΟ ΕΚΚΛΗΣΑΚΙ

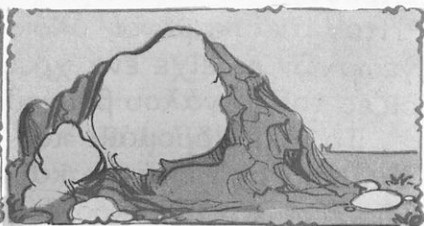
Εἰς τὸ βουνὸ ψηλὰ ἐκεῖ
εἶν' ἐκκλησιὰ ἔρημικὴ
τὸ σήμαντρό της δὲ χτυπᾶ
δὲν ἔχει ψάλτ' οὔτε παπᾶ.

Ἐνα καντήλι θαμπερὸ
κι' ἕναν πέτρινο σταυρὸ
ἔχει στολίδι μοναχὸ
τὸ ἐκκλησάκι τὸ φτωχό!

Μὰ ὁ διαβάτης σὰν περνᾶ
στέκεται καὶ τὸ προσκυνᾶ
καὶ μὲ εὐλάβεια πολὺ
τὸν ἄσπρο του σταυρὸ φιλεῖ.

ΑΓΓ. ΒΛΑΧΟΣ

ΓΡΑΜΜΑΤΙΚΗ: (Μακρὰ-βραχέα)

πέ - τρι - νος λό - φος

νε - ρὸ

Στὶς λέξεις: Πέτρινος, λόφος καὶ νερὸ ξεχωρίζομε τὸ γράμμα ε καὶ ο. Ἡ φωνή τους εἶναι βραχεῖα, δηλαδὴ σύντομη. Γι αὐτὸ τὰ λέμε βραχέα.

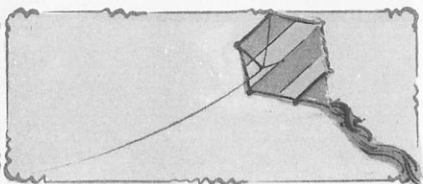
Δοκιμάστε νὰ τὰ φωνάζετε καὶ θὰ τὸ καταλάβετε αὐτό.

Ὅσες συλλαβὲς περιέχουν τὰ δυὸ βραχέα φω-

νήεντα λέγονται βραχείες. Νά! μερικές τέτοιες λέξεις: 'Α-λέ-κος, ἄ-ε-τός.

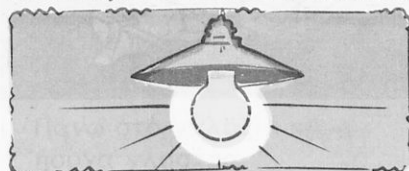

'Α - λέ - κος

ἄ - ε - τός

Κοίταξε αυτές τις εικόνες:

φῶς

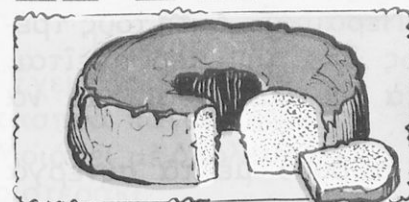
'Αν - τώ - νης

Στις λέξεις: φῶς και Ἀντώνης ξεχωρίζομε τὰ γράμματα ω και η. Ὄταν τὰ φωνάξωμε ἢ φωνή τους εἶναι μακρά, δηλαδή μακραίνει.

Γι' αὐτὸ θὰ τὰ λέμε μακρά.

Καὶ τίς συλλαβές πού θὰ τὰ περιέχουν μακρές.

Νά! μερικές λέξεις μὲ μακρές συλλαβές: φωνή, ψωμί, ἔξω κκλήσι.

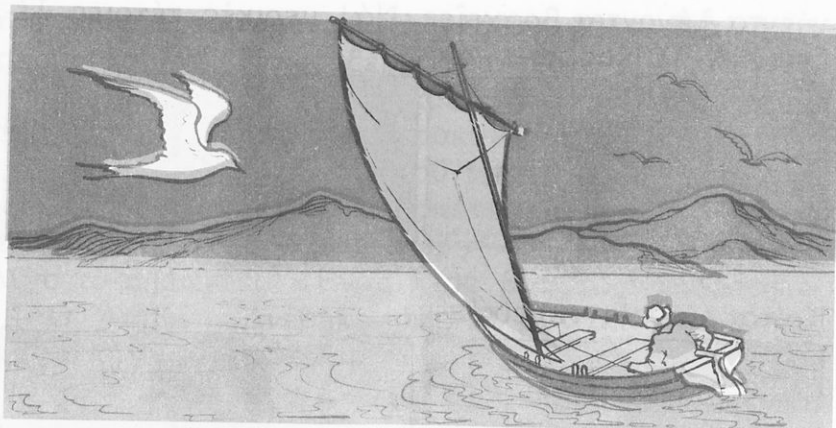
ψωμί

φωνή

Ἄσκησεις:

1. Νά βρῆς λέξεις μὲ βραχείες καὶ μακρές συλλαβές.
2. Νά διηγηθῆς τί εἶδες καὶ τί ξέρεις γιὰ τὸ λόφο μὲ τὸ ἐξωκκλήσι.
3. Νά γράψης μιὰ μικρὴ ἔκθεση.
4. Νά γράψης δύο σειρές ὀρθογραφία.

7. Η ΒΑΡΚΟΥΛΑ

Νάτην! ή μικρή βαρκούλα!

“Έχει άνοιγμένα τὰ κάτασπρα πανιά της.

“Ομοια με δλόλευκο περιστεράκι, κυλᾶ ἐπάνω στοῦ γαλάζιο νερό τῆς θάλασσας.

Καθῶς φεύγει, ἀφήνει πίσω της ἕνα αὐλάκι ποῦ γρήγορα χάνεται.

“Ένα πλήθος κατάλευκοι γλάροι φτερουγίζουν γύρω της.

Μές στη σιγαλιά ἀκούεται ὁ θόρυβος ποῦ κάνουν τὰ κουπιά της.

Εἶναι τὸ καμάρι τοῦ μπάρμπα-Μάνθου ή βαρκούλα. Τὴν ἔχει βαφτίσει «Νεράϊδα». Αὐτὴ τοὺς τρέφει ὄλους. Κι ἐκεῖνος ὅμως ὄλο τὴν περιποιεῖται. Τώρα πηγαίνει στ’ ἀνοιχτὰ τῆς θάλασσας γιὰ νὰ ψαρέψη.

“Ωρες πολλές θὰ ψάχνη τὸ βυθὸ με τὰ σύνεργά του ὁ μπάρμπα-Μάνθος.

Πρέπει κάθε μέρα νὰ πιάνη πολλὰ ψάρια. “Έτσι θὰ ζήσει ή οἰκογένειά του.

Ψαρεύοντας τραγουδᾶ ὁμορφα νησιώτικα τραγούδια. ‘Ο μπάτης ἔρχεται δροσερός ἀπ’ τὰ μάκρη τοῦ πελάγους.

Ἡ «Νεράϊδα» γλυστρᾶ ἀνάλαφρα.

Φαίνεται σὰ νὰ παίζη.

Μακάρι καὶ σήμερα νὰ σταθῆ τυχερός ὁ καλὸς ὁ
μπάρμπα-Μάνθος!

Ὅταν τελειώσῃ καὶ γυρίσῃ θὰ τὴν ἀφήσῃ νὰ ξε-
κουραστῆ στὸ μικρὸ ἤσυχο λιμανάκι.

Ἡ ΒΑΡΚΟΥΛΑ

Μιά μικρὴ - μικρὴ βαρκούλα
μέσα στὸ γιαλὸ
ἄνοιξε πανὶ καὶ φεύγει
πάει στὸ καλὸ.

Πάνω στὸ γαλάζιο κῶμα
ἤσυχᾶ γλυστρᾶ
κι' εἶναι σὰν περιστεράκι
μ' ἀνοιχτὰ φτερά

Φύσα ἀγέρι μαϊστράλι
πρῶτα κι' ἀλαφρᾶ
γιὰ νὰ πάει, ὅπου γυρεύει
κι' ὅπου λαχταρᾶ.

Νάρθει πάλι μὲ τῆς αὔρας
τὰ γλυκὰ φιλιὰ.
Ὅλοι θὰ τὴν καρτεροῦμε
μ' ἀνοιχτὴ ἀγκαλιὰ.

Χ. ΣΑΚΕΛΛΑΡΙΟΥ

ΓΡΑΜΜΑΤΙΚΗ: (Δίφθογγοί)

Ἡ βαρκούλα.

Ἐχει ἀνοιγμένα τὰ κά-
τασπρα πανιά της.

Μοιάζει μὲ ὀλόλευκο πε-
ριστεράκι.

Ἀμέτρητοι κατάλευκοι
γλάροι φτερουγίζουν γύ-
ρω της.

Σὲ μερικὲς συλλαβὲς τῶν λέξεων: βαρκούλα,
ἔχει ἀνοιγμένα, μοιάζει, ὀλόλευκο, ἀμέτρητοι, κατὰ-
λευκοί, γλάροι, φτερουγίζουν, βλέπω ὅτι δυὸ - δυὸ
γράμματα μαζί διαβάζονται σὰν νὰ εἶναι ἓνα.

Τὰ διπλᾶ γράμματα ποὺ διαβάζονται σὰν νὰ εἶναι ἓνα, λέγονται δίφθογγοι. Γίνονται ἀπὸ δύο γράμματα (δύο φθόγγους).

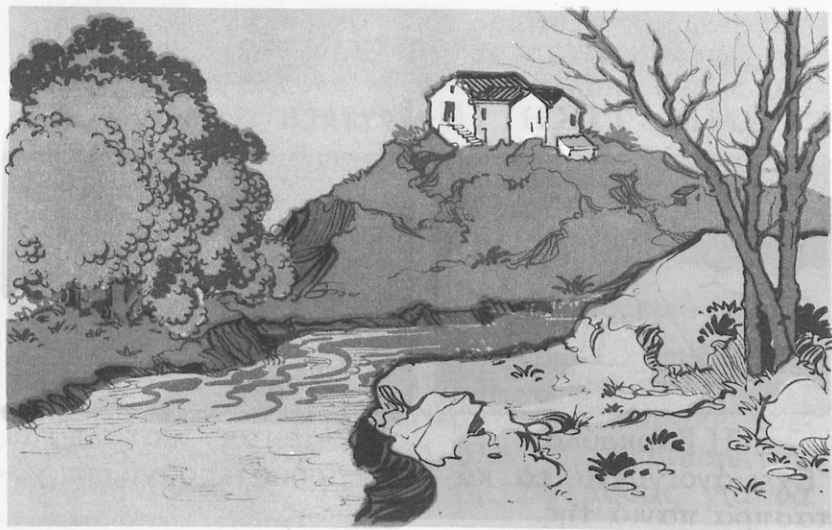
“Ὅλες-ὄλες οἱ δίφθογγες εἶναι 7:

αι, οι, ει, αυ, ου, ευ, ηυ

Πρέπει νὰ ξέρουμε, ὅτι φτιάνονται ἀπ’ τὰ γράμματα α, ο, ε καὶ η, ὅταν βάλουμε δίπλα τοὺς τὸ γράμμα ι ἢ υ.

Ἀσκήσεις:

1. Πόσες καὶ ποιές εἶναι οἱ δίφθογγοι; 2. Γράψε 10 λέξεις μὲ δίφθογγες.
3. Νὰ τίς πῆς ἀπέξω. 4. Εἶδες ποτέ σου βαρκούλα; “Ἄν ναι, νὰ διηγηθῆς ὅ,τι εἶδες καὶ ξέρεις. 5. Νὰ γράψης μιὰ μικρὴ ἔκθεση. 6. Νὰ γράψης δύο σειρὲς ὀρθογραφία.

8. ΤΟ ΠΟΤΑΜΑΚΙ

Τὴν περασμένη ἐβδομάδα πήγαμε ἐκδρομὴ στὸν καταπράσινο κάμφο.

Εἶδα πολλὰ ὁμορφα πράγματα ἐκεῖ. Καμάρωσα τὰ σπαρμένα χωράφια, τὰ δέντρα, τὰ λουλούδια. Περισσότερο ὁμως ἀπ’ ὅλα ἐθαύμασα τὸ ποταμάκι. Σὰν

μιά άσημένια κυματιστή κορδέλλα σκίζει τόν άπέ-
ραντο κάμπο. Τρέχει άδιάκοπα, για νά ένωση τά
κρυσταλλένια του νερά με τή θάλασσα.

“Οπως έπεφτε έπάνω του ό ήλιος τόκανε σαν κα-
θρέφτη. Τά ψηλά δέντρα, πού φυτρώνουν στις όχτες
του, χαμήλωναν τά πυκνά κλαδιά τους για νά κα-
θρεφτιστούν. Πολύχρωμα άγριολούλουδα σκορπού-
σαν τήν άπαλή μυρωδιά τους. Θαρρείς πώς έτσι τό
εύχαριστούσαν πού τούς δίνει ζωή.

Σέ μιάν άκρη, έργάτες έδρόσιζαν τά φλογισμένα
τους πρόσωπα με τό δροσερό του νεράκι. Πιο κάτω,
άρνάκια όλόασπρα έτρεχαν πηδώντας νά σβύσουν
τή δίψα τους. Πουλάκια βουτούσαν τις χρωματιστές
μυτούλες τους σ' αυτό κι ύστερα κελαδούσαν χα-
ρούμενα.

Πόσο θάθελα νά βρίσκεται εκεί δίπλα τό σπίτι
μας, για νά μπορώ νά τρέχω συχνά στό ποταμάκι
πού τόσα καλά μάς χαρίζει!

Ο ΚΥΚΛΟΣ ΤΟΥ ΝΕΡΟΥ

Σέ ψηλού βουνού κορφή
χιόνι πέφτει και βροχή.
Πίνει αυτό, κι άπ' τις πλαγιές
[του
άναβρύζουν οι πηγές του.

Κάτω κεί στη ρεματιά
τό νερό κυλά με βία
παφλαστό κατηφορίζει
και μιá φτερωτή γυρίζει.

“Υστερα φθάνει γοργό
σ' έναν κάμπο καρπερό
και ποτίζει τά δεντρά του
στά περιβόλια τά πολλά του.

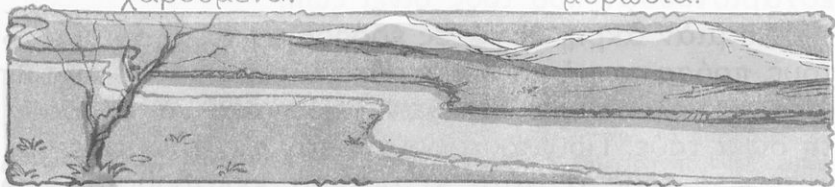
‘Από κεί βάζει γραμμή
πάει στη θάλασσα μ' όρμη
ώσπου ό ήλιος νά τ' άδράξη
μαύρο σύννεφο νά φτιάξη.

Κ. ΡΩΤΑ - Κ. ΟΛΗΓΑΙΟΥ

ΓΡΑΜΜΑΤΙΚΗ: (Τόνοι-πνεύματα)

Τὰ πουλάκια κελαδοῦσαν
χαρούμενα. Τὰ λουλούδια σκορποῦσαν
μυρωδιά.

Τὸ ποταμάκι κυλοῦσε τὰ νερά του.

Παρατήρησε τὶς λέξεις:

λουλούδια χαρούμενα ποταμάκι
πουλάκια μυρωδιά νερά

“Ὅλες ἔχουν ἐπάνω ἓνα σημαδάκι, αὐτὸ (').

Τὸ λέμε ὀξεῖα.

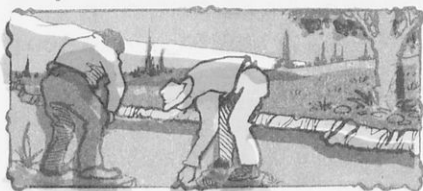
Παρατήρησε τὶς λέξεις:

σκορποῦσαν — κελαδοῦσαν — κυλοῦσε
ψηλοῦ — βουνοῦ — μαῦρο.

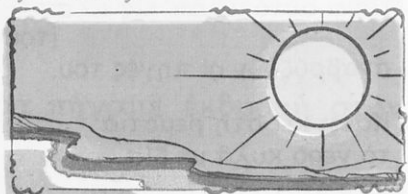
Ἐχουν ἓνα ἄλλο σημαδάκι. Μοιάζει πὼς κοιμᾶται. Εἶναι αὐτὸ (-) καὶ θὰ τὸ λέμε περισπωμένη.

Τὰ δυὸ σημαδάκια τὰ λέμε τόνους.

Οἱ συλλαβὲς πὺ ἔχουν τὰ σημαδάκια αὐτὰ φωνάζονται πιὸ δυνατὰ ἀπ' τὶς ἄλλες.

Οἱ ἐργάτες ἐδρόσιζαν
τὰ πρόσωπά τους.

Ὁ ἥλιος τόκανε
σάν καθρέφτη.

9. ΣΤΙΣ ΚΑΣΤΑΝΙΕΣ

Περάσατε ποτέ μιὰ ολόκληρη μέρα μέσα στις καστανιές του ψηλού βουνού;

Έλατε μαζί μου και θά μείνετε ένθουσιασμένοι από την έκδρομή αυτή.

Αρχίζομε νὰ ἀνηφορίζομε στην πλαγιά. Παντού πελώριες καστανιές, φουντωτές φουντουκιές και πανύψηλες καρυδιές. Πολλοὶ μικροὶ θάμνοι ἐδῶ κι ἐκεῖ. Βράχοι κι ἀπότομες χαράδρες πιὸ πέρα. Νερὸ κατακάθαρο, κελαρυστὸ κατεβαίνει στὰ ἀπότομα ρυάκια. Βαδίζομε... βαδίζομε.

Κάποτε φθάνομε στὸ μεγάλο δάσος τῶν καστανιῶν. Πιὸ ψηλότερα διακρίνομε ἔλατα κι ὄξυές. Εἶναι δέντρα τοῦ βουνού κι αὐτά. Ἀλήθεια τί ὀμορφιά!

—Γκάπ! γκούπ! ἀκούγεται ὁ ἦχος τοῦ τσεκουριοῦ κάποιου ξυλοκόπου. Κόβει δέντρα πέρα στὸ βάθος.

Νά! και μιὰ χελώνα. Περπατεῖ σιγὰ-σιγὰ ἀνάμεσα στὰ χόρτα.

Κάμποσα πουλιὰ τοῦ δάσους φτερακίζουν ψηλὰ στὰ κλαδιὰ τῶν δέντρων.

Ξαφνικὰ ἀκούγεται κι ἓνα «μπάμ», ἀριστερὰ στὰ δέντρα. Τρομάζομε!

“Ὁμως δὲν εἶναι τίποτα κακό. Πρόκειται γιὰ τὸν κυνηγὸ, τὸν κύρ-Ἀρτέμη.

Ποιὸς ξέρει; Κάποιο λαγὸ ἢ κάποια ἀλεπού θὰ σκότωσε.

Θεέ μου! Τί χαρά νοιώθω ἐδῶ μέσα στοῦ δάσους.
Γυρνοῦμε ἐδῶ κι ἐκεῖ. "Ὅλα τὰ κοιτᾶμε. Τίς βρύ-
σες, τή μικρή σπηλιά, τοὺς βράχους, τὰ πουλιά, τὰ
δέντρα...

Ἄξίζει, ἀλήθεια, νὰ ζήση κανένας μιὰ μέρα στοῦ
δάσους.

ΓΡΑΜΜΑΤΙΚΗ: (Σημεῖα στίξης)

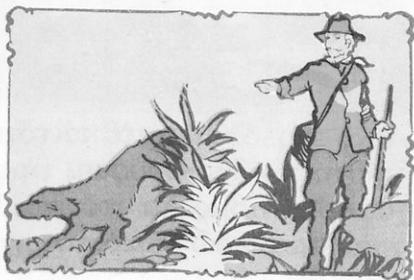
Περάσατε ποτὲ μιὰ ὁλό-
κληρη μέρα μέσα στις
καστανιές τοῦ ψηλοῦ
βουνοῦ;

Ἀλήθεια τί ὀμορφιά!
Στὸ τέλος τῆς πρώτης
πρότασης, παρατηρῶ
αὐτὸ τὸ σημάδι (;)

Θὰ τὸ λέμε ἐρωτηματι-
κό. Μ' αὐτό, ἐρωτᾶμε.

Στὸ τέλος τῆς δεύτερης
πρότασης, παρατηρῶ
αὐτὸ τὸ σημάδι (!)

Τὸ λέμε θαυμαστικό.
Τὸ βάζουμε ὅταν θαυμά-
ζουμε.

Εἶναι ὁ κυνηγός, ὁ κυρ-
Ἀρτέμης.

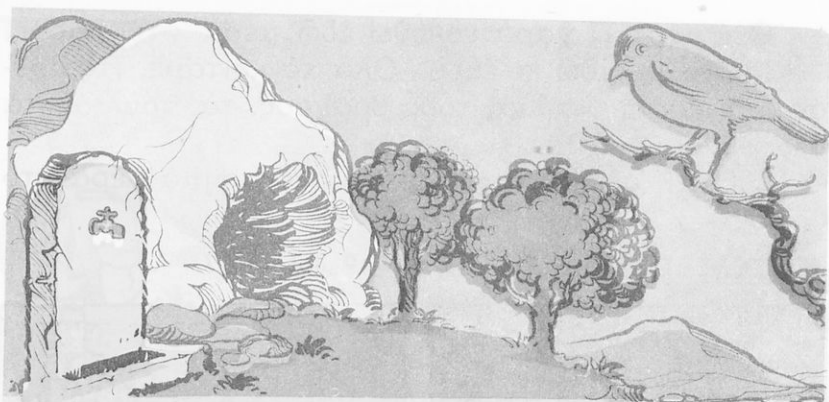
Ἔχει ἓνα μεγάλο ντου-
φέκι.

Στὸ τέλος τῆς πρώτης
πρότασης παρατηρῶ τὸ
γνωστὸ μας σημάδι (.)

Θὰ τὸ λέμε τελεία.
Μπαίνει στὸ τέλος κάθε
πρότασης.

Στὴ δεύτερη πρόταση
βλέπω ὅτι ἡ λέξη ντου-
φέκι κόβεται μ' αὐτὸ τὸ
σημαδάκι στὰ δύο (-).

Θὰ τὸ λέμε ἐνωτικό.
Χρησιμοποιεῖται ὅταν
δὲν μᾶς χωρῆ ἢ σειρά.
Ἐνώνει τίς συλλαβές.

“Όλα τὰ κοιτᾶμε.

Τις βρύσες, τὴ μικρὴ σπηλιά, τὰ
βράχια, τὰ πουλιά, τὰ δέντρα...

Παρατηρῶ αὐτὸ τὸ σημάδι (,). Εἶναι στὸ τέλος
μερικῶν λέξεων.

Τὸ λέμε κόμμα.

Μᾶς δείχνει ὅτι πρέπει νὰ σταμα-
τοῦμε καὶ νὰ παίρνωμε ἀναπνοή.

“Όλα αὐτὰ τὰ σημάδια τὰ λέμε σημεῖα τῆς
στίξης καὶ εἶναι:

ἡ τελεία	(.)
τὸ κόμμα	(,)
τὸ ἐρωτηματικὸ	(;)
τὸ θαυμαστικὸ	(!)
καὶ τὸ ἐνωτικὸ	(-)

Ἀσκήσεις:

1. Ποιὰ σημεῖα τῆς στίξης ἔμαθες;
2. Γράψε 5 προτάσεις καὶ σὲ κάθε μιὰ τοποθέτησε κι ἀπὸ ἓνα σημεῖο τῆς στίξης.
3. Νὰ διηγηθῆς τί εἶδες ἢ τί ξέρεις γιὰ τίς καστανιές, τὴ βρύση, τὴ σπηλιά.
4. “Ἐχεις φάει κάστανά;
5. Νὰ γράψης μιὰ μικρὴ ἔκθεση.

10. ΧΕΙΜΩΝΙΑΤΙΚΟ ΒΡΑΔΥ

Ὁ ἄνεμος σφύριζε δυνατά. Ἡ βροχὴ ἔδερνε ἀλύπητα τὴ στέγη τοῦ σπιτιοῦ μας. Ἀφουγκράστηκα καὶ νόμισα πὼς ἄκουσα μούγκρισμα θηρίου καὶ σφύριγμα λυπητερό. Εἶν' ἀλήθεια πὼς μ' ἔπιασε κάτι σὰν φόβος. Ὁ μαῦρος μας γάτος κουλουριασμένος στὰ πόδια μου κάπου-κάπου μ' ἐκοίταζε τεμπέλικα. Ἡ κατακόκκινη φωτιὰ ἀπ' τὸ τζάκι τοῦ πύρωνα τὸ κορμί. Ἄφησα τὸ γάτο μου κι ἐπῆγα στὸ παράθυρο. Ἀπ' τὸ τζάμι προσπαθοῦσα νὰ δῶ μέσα στὸ σκοτάδι τῆς νύχτας. Ὁ ἀέρας σφύριζε ἄγρια. Μιὰ ἀστραπὴ αὐλάκωσε τὴ μαύρη νύχτα. Προσπαθοῦσα ν' ἀκούσω ἐκεῖνα τὰ μούγκρισμα καὶ σφυρίγματα.

—Ἔ! Δημήτρη! Τί κάνεις ἐκεῖ, ἀκούστηκε μιὰ φωνὴ πίσω μου.

Ἦταν ἡ μητέρα μου καὶ γελοῦσε.

—Ἀκούω μούγκρισμα καὶ κλάματα... εἶπα.

— Δὲν καταλαβαίνεις, ὅτι εἶναι ὁ ἀέρας;

Ἔτσι ὅπως περνάει ὀρμητικὰ πέρα στὸ δάσος βγάνει αὐτὰ τὰ μούγκρισμα καὶ τὰ σφυρίγματα...

Ξαναγύρισα ντροπιασμένος σιμὰ στὸ τζάκι.

Ὡστε αὐτὸ ἦταν; Κι ἐγὼ εἶχα τόσο φοβηθῆ...

Ὁ γάτος ἦρθε κοντά. Ἦθελε νὰ παίξει.

Νά! κι ὁ πατέρας! Νὰ κι ἡ γιαγιά μὲ τὸν παππού. Ὅπως κάθε βράδυ ἦρθαν κι ἀπόψε ὅλοι καὶ κάθησαν κοντὰ στὸ τζάκι.

Σε λίγο μαζί με τὸ γάτο μου ἐπήγαμε κι ἐκαθή-
σαμε στὴ φλοκάτη, κοντὰ στὰ πόδια τοῦ παπποῦ.

Κατάλαβε ἐκεῖνος γιατί πήγαμε.

— Παραμύθι πάλι;

— Ναι παππού!

Γέλασε κι ἄρχισε νὰ διηγῆται....

(Παραμύθι: Ἄλεπού καὶ κάβουρας).

Χ Ι Ο Ν Ι

Τί καλὰ ποῦναι στὸ σπίτι μας
τώρα πού ἔξω πέφτει χιόνι.

Τὸ μπερντέ παραμερίζοντας
τ' ἄσπρο βλέπ' ἐκεῖ σεντόνι

νὰ σκεπάζῃ ὅλα τὰ πράματα,
δρόμους, σπίτια, δέντρα, φύλ-
λα.

Πόσο βλέπω μ' εὐχαρίστησι
μαζεμένη τόση ἄσπριλα!

Ὅμως κοίτα τουρτουρίζοντας
τὸ κορίτσι ἐκεῖνο τρέχει.

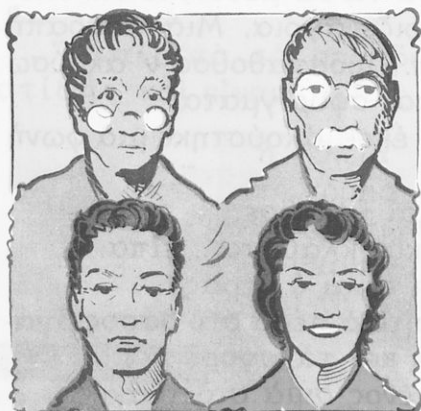
Τώρα στάθηκε στὴν πόρτα
[μας,

ψωμί, λέει πῶς δὲν ἔχει,
πῶς κρυώνει, πῶς ἐπάγωσε...

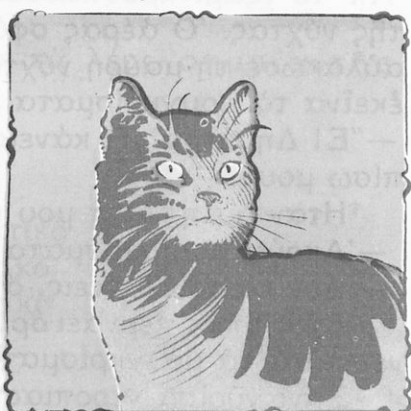
— Ἐλα μέσα κοριτσάκι,
τὸ τραπέζι μας ἐστρώθηκε
κι ἀναμμένο εἶναι τὸ τζάκι!

Κ. ΚΑΡΥΩΤΑΚΗΣ

ΓΡΑΜΜΑΤΙΚΗ: (Ὄυσιαστικὰ)

Ἦταν ἡ μητέρα μου!
Νά! κι ὁ πατέρας!
Νά! κι ἡ γιαγιά με
τὸν παππού.

Ὁ μαῦρος γάτος ἦταν
κουλουριασμένος στὰ
πόδια μου.

‘Η βροχή ἔδερνε ἀλύπητα τὴ στέγη
τοῦ σπιτιοῦ μας.

Παρατηρῶ κάτω στὴν πρώτη εἰκόνα καὶ ξεχωρίζω
ὅτι οἱ λέξεις: μητέρα, πατέρας, παππούς καὶ
γιαγιά, εἶναι ὀνόματα γιὰ πρόσωπα.

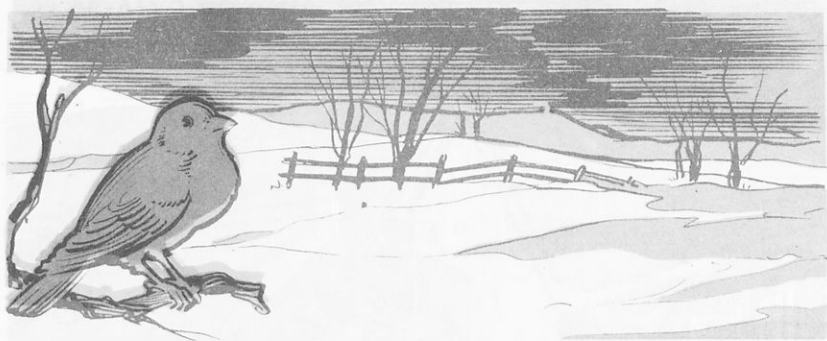
Κάτω στὴν δεύτερη εἰκόνα ἡ λέξη: γάτος εἶναι
ὄνομα γιὰ ζῶο.

Καὶ κάτω στὴν τρίτη εἰκόνα οἱ λέξεις: βροχή,
στέγη, σπίτι, σύννεφα εἶναι ὀνόματα γιὰ πρά-
γματα.

Τὶς λέξεις ποὺ εἶναι ὀνόματα προσώπων, ζώων
καὶ πραγμάτων θὰ τὶς λέμε οὐσιαστικά.

Ἀσκήσεις:

1. Ποιὲς λέξεις λέμε οὐσιαστικά;
2. Νὰ βρῆς μέσα ἀπ’ τὸ παραπάνω μαθηματάκι κι ἀπ’ τὸ ποίημα 6 οὐσιαστικά.
3. Νὰ βρῆς 5 δικά σου οὐσιαστικά. Κοίταξε γύρω σου καὶ θὰ βρῆς.
4. Νὰ διηγηθῆς τί ἔκανες καὶ τί ἔνοιωσες ἓνα χειμωνιάτικο βράδυ στὸ σπίτι σου.
5. Νὰ μᾶς πῆς τὸ παραμῦθι ποὺ σοῦ εἶπε ὁ παππούς σου.
6. Νὰ γράψης μιὰ μικρὴ ἔκθεση.
7. Νὰ γράψης ὀρθογραφία τὶς 2 πρώτες σειρές.

11. ΕΝΑΣ ΣΠΟΥΡΓΙΤΗΣ

Σήμερα τὸ χιόνι τὰ σκέπασε ὅλα. Τὰ κλαδιά στο-
λίστηκαν μὲ τὶς λευκὲς πεταλουδίτσες τους. Νά τες!
Μερικὲς ἀκόμα πέφτουν χορεύοντας τρελλὰ στὸν
ἄέρα.

Μέσα στὴν τάξη μας ἡ σόμπα καίει τὰ ξύλα ποὺ
κάθε λίγο τῆς ρίχνομε· λὲς καὶ εἶναι ἀχόρταγη.

Νοιώθομε ὅλοι μας μιὰ ζεστασιά ἐδῶ μέσα.
"Ὅμως ἔξω τὸ κρύο εἶναι δυνατό. Κοιτάζομε ἀπὸ τὸ
τζάμι. "Ένας σπουργίτης τρέμει ἐπάνω σ' ἓνα κλαδί.
Τουρτουρίζει σὰν φτωχὸ πεινασμένο παιδάκι. Τὰ μα-
τάκια του ἀνήσυχια. Κάτι ψάχνει νὰ βρῆ. "Ένα ψι-
χουλάκι, ἓνας σπόρος, ἓνα σκουληκάκι θὰ ἦταν πο-
λύτιμα γιὰ τὸ πεινασμένο μας σπουργιτάκι.

Τὸ χιόνι ὅμως τὰ σκέπασε ὅλα.

Τὸ καημένο δὲν μπορεῖ νὰ σκαλίση μὲ τὴ μυτί-
τσα του καὶ νὰ βρῆ κάτι.

Ξαφνικὰ τὸ σπουργιτάκι μας πετᾷ καὶ μᾶς χτυπᾷ
τὸ τζάμι.

Εἶναι ἀρκετὰ ἔξυπνο, ζητᾷ τὴ βοήθειά μας.

Τοῦ ρίχνομε ψίχουλα. Τὰ τρώει μὲ λαιμαργία.
Πότε-πότε κοιτάζει καὶ ἐμᾶς. "Έτσι μᾶς εὐχαριστεῖ.

Τώρα ξαναπετᾷ καὶ ἀπ' τὸ ἀνοιχτὸ παράθυρο,
πηγαίνει καὶ κάθεται στὸ ἴδιο κλαδί. Δὲν τουρτουρι-
ζει πιά κι ἄς πέφτη τὸ χιόνι πιὸ πυκνὸ.

ΧΕΙΜΩΝΑΣ

Ἦρθανε τὰ χιόνια
στὰ ψηλά βουνά....
Ξεροβόρι, τὸ κηπάκι
μας παγώνει.

Κι ἓνα σπουργιτάκι
γκρίζο τόσο δά
στὰ γυμνά τὰ δέντρα
τοῦ πάρκου θὰ κρυώνει.

Πόσο κρύο ἔξω
πόση ζέστη ἐδῶ!
Ὅλο μὲ φροντίζει
ἡ γλυκειὰ μαννούλα.

ΣΤΕΦ. ΜΠΟΛΕΤΣΗΣ

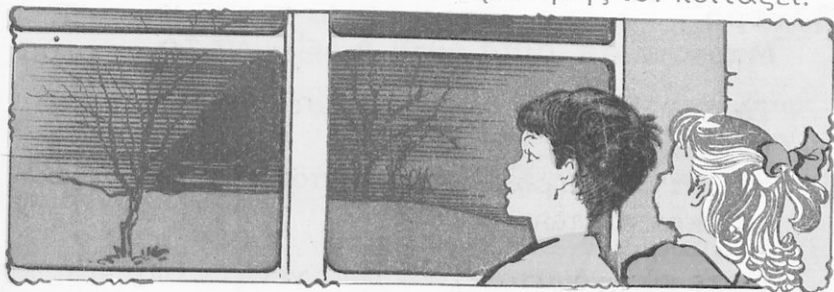
ΓΡΑΜΜΑΤΙΚΗ: (Ὄνόματα ἀρσενικά-θηλυκά-οὐδέτερα)

Ἐξω κάνει ψύχρα.
Μέσα στὴν τάξη εἶναι
ἡ σόμπα.

Ὁ σπουργίτης τρέμον-
τας τρώγει τὸ σπόρο.
Ὁ μαθητὴς τὸν κοιτάζει.

Ἀπὸ τὸ τζάμι τοῦ παραθύρου
κοιτάζομε τὸ χιόνι ποὺ πέφτει στὰ
κλαδιά τῶν δέντρων.

Στην πρώτη εικόνα ξεχωρίζω τὰ ὀνόματα: ὁ σπουργίτης, ὁ σπόρος, ὁ μαθητής.

Καθένα ἀπὸ τὰ ὀνόματα αὐτὰ ἔχει μπροστὰ τὴ λεξούλα ὁ.

Μποροῦμε νὰ βάλουμε μπροστὰ ἀντὶ τοῦ ὁ, τὴ λεξούλα ἦ; "Ὁχι βέβαια γιατί τότε τὰ ὀνόματα, γίνονται πολὺ ἀστεῖα. Ποτὲ δὲ λέμε ἦ σπουργίτης, ἦ σπόρος. Ἀλλά: ὁ σπουργίτης, ὁ σπόρος.

Τὰ ὀνόματα ποὺ ἔχουν μπροστὰ τὴ λεξούλα ὁ, εἶναι ἄρσενικά.

Τ' ἄρσενικά εἶναι ὀνόματα: προσώπων, ζώων καὶ πραγμάτων.

Στὴ δεύτερη εικόνα ξεχωρίζω τὰ ὀνόματα: ἡ σόμπα, ἡ τάξη, ἡ ψύχρα.

Μπροστὰ τους εἶναι ἡ λεξούλα ἦ.

Τὰ ὀνόματα ποὺ ἔχουν μπροστὰ τὴ λεξούλα ἦ, εἶναι θηλυκά.

Τὰ θηλυκά εἶναι ὀνόματα: προσώπων, ζώων καὶ πραγμάτων.

Στὴν τρίτη εικόνα ξεχωρίζω τὰ ὀνόματα: τὸ παράθυρο, τὸ τζάμι, τὸ χιόνι, τὸ κλαδί, τὸ δέντρο.

Μπροστὰ ἀπ' αὐτὰ εἶναι ἡ λεξούλα τό.

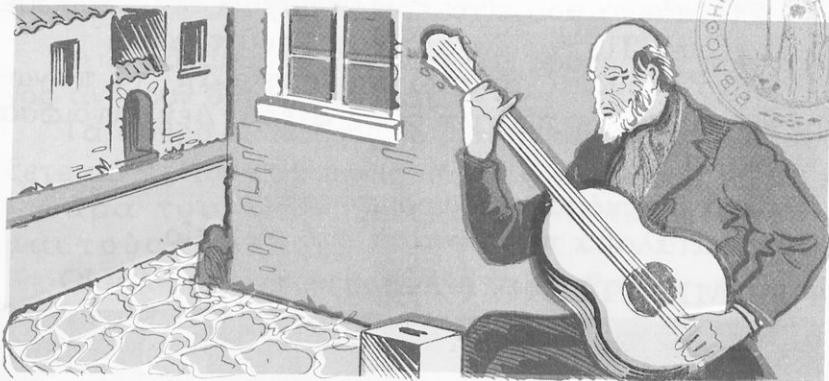
Τὰ ὀνόματα ποὺ ἔχουν μπροστὰ τὴ λεξούλα τό, εἶναι οὐδέτερα.

Καὶ τὰ οὐδέτερα εἶναι ὀνόματα: προσώπων, ζώων καὶ πραγμάτων.

Ὡστε τὰ ὀνόματα ἔχουν τρία γένη:
ἄρσενικό (ὁ), θηλυκό (ἦ), οὐδέτερο (τό).

Άσκησης:

1. Βρέσε 5 όνόματα νά φανερώνουν πρόσωπα, 5 νά φανερώνουν πράγματα και 5 νά φανερώνουν ζώα.
2. Βρέσε 5 όνόματα άρσενικά, 5 θηλυκά και 5 ούδέτερα.
3. Νά διηγηθής τήν Ιστορία γιά τó παγωμένο σπουρητάκι.
4. Νά γράψης μιá μικρή έκθεση.

12. Ο ΤΥΦΛΟΣ

Τόν βλέπω πάντα στήν ίδια γωνιά του μεγάλου δρόμου. Καθισμένος στο σκαμνάκι του χαϊδεύει με τά ξυλιασμένα χέρια του κάποια κιθάρα.

"Άνθρωποι πολλοί περνούν βιαστικά μπροστά του. Μά εκείνος δέ βλέπει τίποτε. Είναι βυθισμένος γιά πάντα στο σκοτάδι...

Πόσο πονεί ή ψυχή μου σαν τόν άντικρύζω!

Τί κακό νά μή μπορη νά δη τόσα όμορφα πράγματα πού μάς χάρισε ό Θεός!

"Όλοι τρέχουν στή δουλειά τους. Έκείνος όμως δέ μπορεί νά κάμη τίποτε.... "Άν δέν βρεθούν πονετικοί νά του ρίξουν λίγες δραχμοϋλες στο κουτί του, θά μείνη σίγουρα νηστικός.

Τό πρωί πού πήγαινα στο σχολείο πέρασα πάλι άπ' τήν ίδια γωνιά. Φυσοϋσε δυνατός παγωμένος άέρας. Οί άνθρωποι περνοϋσαν τυλιγμένοι στα ζεστά παλτά τους. Ό τυφλός καθόταν στή θέση του χωρίς παλτό, χωρίς κασκόλ και ζεστά γάντια. "Επαιζε

πάλι τὴ φτωχὴ του κιθάρα. Ἡ θλίψη ἦταν ζωγραφισμένη στὸ χλωμό του πρόσωπο κι ἓνα βαθὺ αὐλάκι χάραζε τὸ μέτωπό του. Δὲν ἄκουγε κανένα κρότο στὸ σιδερένιο κουτί. Θᾶμενε πάλι χωρὶς φαγητὸ στὴν παγωνιά.

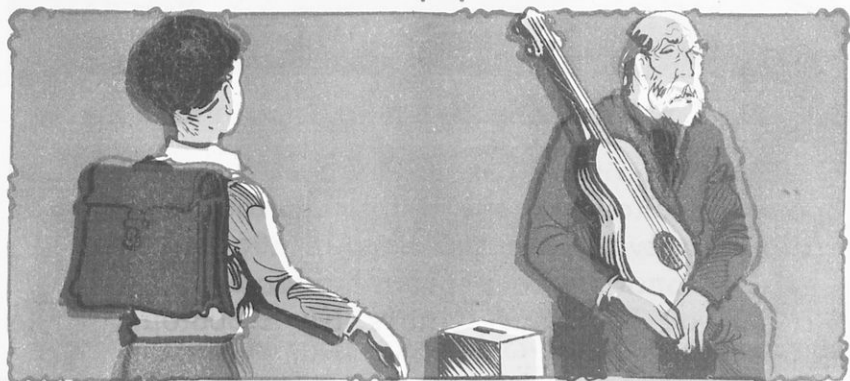
Στὴ σάκκα μου εἶχα τρεῖς δραχμὲς ποὺ μοῦδωσε ὁ πατέρας. Τὶς ἔρριξα στὸ κουτί τοῦ τυφλοῦ.

Ἐνα θερμὸ εὐχαριστῶ ἀκούστηκε ἀπ' τὰ παγωμένα του χεῖλη, ποὺ μοῦδωσε φτερά. Δὲν ἔννοιωσα πιά κρύο.

Λὲς καὶ βρισκόμουν σὲ θερμάστρα.

Οὔτε κατάλαβα πῶς ἔφτασα στὸ σχολεῖο.

ΓΡΑΜΜΑΤΙΚΗ: (Ἄρθρα)

Ὁ τυφλὸς περι- μένει στὴ γωνιά.	Νά! ἡ κιθάρα του.	Τὸ κρύο εἶναι τσουχτερό.
Ὁ δρόμος εἶναι γεμάτος κόσμος.	Ἡ φωνὴ του εἶ- ναι λυπητερή.	Τὸ πρόσωπό του εἶναι θλιμμένο.

Παρατηρῶ ὅτι, μπροστὰ ἀπὸ τὶς λέξεις: τυφλὸς καὶ δρόμος, ὑπάρχει ἡ λεξούλα (ὁ). Παίρνει ἔπάνω δασεῖα.

Μπροστὰ ἀπ' τὶς λέξεις: κιθάρα καὶ φωνὴ ὑπάρχει ἡ λεξούλα (ἡ). Παίρνει κι αὐτὴ δασεῖα.

Μπροστὰ ἀπ' τὶς λέξεις: κρύο καὶ πρόσωπο ὑπάρχει ἡ συλλαβὴ (τό).

Οί λεξοῦλες αὐτὲς μπαίνουν μπροστὰ ἀπὸ ὀνόματα. Στὰ ἀρσενικά τὸ (ὀ), στὰ θηλυκὰ τὸ (ἡ) καὶ στὰ οὐδέτεσα τὸ (τό).

Οἱ λεξοῦλες ὀ, ἡ, τό πού μπαίνουν μπροστὰ ἀπὸ τὰ ὀνόματα γιὰ νὰ δείξουμε τίνος γένους εἶναι, λέγονται ἄρθρα.

Ἀπὸ τὰ ἄρθρα μπορούμε νὰ βροῦμε σὲ ποιὸ γένος ἀνήκουν ὅλα τὰ ὀνόματα.

Τὰ ἄρθρα ἀλλάζουν, δηλαδὴ κλίνονται. Προσέξτε αὐτὲς τὶς προτάσεις: ὁ τυφλὸς παίζει τὴν κιθάρα του. Οἱ τυφλοὶ δὲν βλέπουν. Λυπᾶμαι τοὺς τυφλοὺς.

Οἱ ἀλλαγὲς πού γίνονται στὰ ἄρθρα, εἶναι οἱ πάρα κάτω. Θὰ γίνουν μαζί μὲ τὰ ὀνόματα.

ὁ	τυφλός	ἡ	κιθάρα	τὸ	πρόσωπο
τοῦ	τυφλοῦ	τῆς	κιθάρας	τοῦ	προσώπου
τόν	τυφλό	τὴν	κιθάρα	τὸ	πρόσωπο
οἱ	τυφλοὶ	οἱ	κιθάρες	τὰ	πρόσωπα
τῶν	τυφλῶν	τῶν	κιθαρῶν	τῶν	προσώπων
τούς	τυφλοὺς	τίς	κιθάρες	τὰ	πρόσωπα

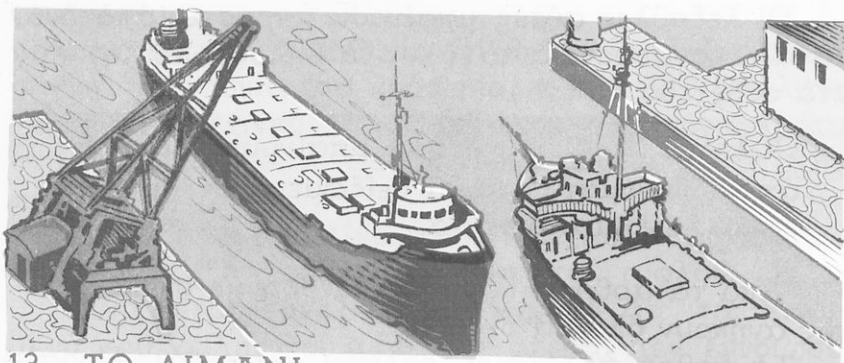
Ἀλλάζουν καὶ ὅταν μιλάμε γιὰ ἓνα πρόσωπο, ζῶο ἢ πρᾶγμα καὶ ὅταν μιλάμε καὶ γιὰ πολλὰ.

Ἀσκήσεις:

1. Πόσα καὶ ποιά εἶναι τὰ ἄρθρα ;
2. Σὲ ποιὸ γένος ἀνήκουν τὰ ὀνόματα : τυφλός, τραγουδι, τοῖχος, δρόμος, μολύβι, πέτρα, κήπος, χελιδόνι, θρανίο καὶ ἀκτίνα ;
3. Συμπλήρωσε ὁ,τι λείπει :

ΑΡΣΕΝΙΚΟ	ΘΗΛΥΚΟ	ΟΥΔΕΤΕΡΟ
ὁ δρόμος	ἡ γάτα	τὸ θρανίο

4. Νὰ διηγηθῆς τὴν ἱστορία ἐνὸς τυφλοῦ (εἶδες - ἄκουσες - διάβασες).
5. Νὰ γράψης μία μικρὴ ἔκθεση γιὰ ἓναν τυφλό.
6. Νὰ γράψης ὀρθογραφία δύο σειρές.

13. ΤΟ ΛΙΜΑΝΙ

Τὸ λιμάνι ἔχει πάντα μεγάλη κίνηση. Καράβια ἔρχονται, καράβια φεύγουν.... "Ἄλλα μικρὰ κι ἄλλα μεγάλα, φορτωμένα καὶ κουρασμένα ἀπ' τὰ μακρυνὰ ταξίδια ἢ ἄδεια καὶ ξεκούραστα, ἔτοιμα νὰ πετάξουν πάνω στὴ θάλασσα καὶ νὰ φτάσουν σὲ μακρυνούς τόπους.

Μερικὰ ποὺ φεύγουν χαιρετοῦν μὲ τὸ σφύριγμα τῆς σειρήνας. Στὴν παραλία πολλοὶ ἄνθρωποι κουνοῦν πολύχρωμα μαντήλια. Εἶναι συγγενεῖς καὶ φίλοι αὐτῶν ποὺ φεύγουν.

Τώρα ποὺ ὁ καιρὸς εἶναι καλὸς πολλὲς βάρκες μὲ λευκὰ πανιὰ ἀργοπλέουν πέρα στ' ἀνοιχτά.

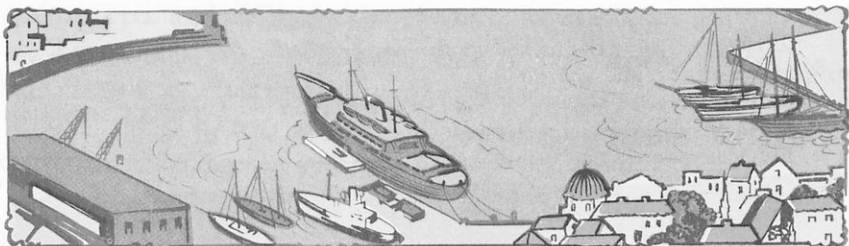
Ἐκεῖ στὸ καφενεῖο τοῦ λιμανιοῦ κάθεται ἓνας γέρο-ναυτικός. Κοιτάζει τὴ θάλασσα καὶ συλλογίζεται... "Ἐχει τὸ βλέμμα του καρφωμένο στὸ βάθος τῆς θάλασσας. Ποιὸς ξέρει τί συλλογίζεται!

Στὰ ἰσόγεια τῶν μεγάλων πολυκατοικιῶν εἶναι τὰ γραφεῖα ὅπου βγάνουν οἱ ταξιδιωτὲς εἰσιτήρια. Νά! μερικοὶ ποὺ βγάνουν εἰσιτήρια. "Ἐνας κρατᾷει δυὸ βαλίτσες.

Τὸ μεγάλο καράβι ἐκεῖδᾷ, μὲ τὸ μακρὸ μαῦρο φουγάρο, σφυρίζει βραχνιασμένα. Σὲ λίγο θὰ φύγη.

Φεύγει γιὰ μακρυνὴ χώρα.

—Καλὸ ταξίδι καράβι μας, καράβι ἑλληνικό!

Είναι ωραίο τὸ λιμάνι μας
Μικρά καὶ μεγάλα καράβια ἔρχονται καὶ φεύ-
γουν.

“Αλλά φορτωμένα καὶ κουρασμένα ἀπ’ τὰ
μακρυνὰ ταξίδια ἢ ἄδεια καὶ ξεκούραστα,
ἔτοιμα νὰ πετάξουν πάνω στὴ θάλασσα καὶ νὰ φτά-
σουν σὲ μακρυνούς τόπους.

Λευκὲς βαρκοῦλες ἀργοπλέουν πέρα στὴ γα-
λανὴ θάλασσα.

Ὁ λαμπρὸς ἥλιος χτυπᾷ ἐπάνω στὴν ἤσυχη θά-
λασσα.

Τὸ μεγάλο καράβι μὲ τὸ μακρὸ μαῦρο φου-
γὰρο σφυρίζει βραχνιασμένα.

—Καλὸ ταξίδι!

Ξεχωρίζω τὶς λέξεις:

ωραίο, μικρά, μεγάλα, φορτωμένα, κουρασμένα,
ἄδεια, ἔτοιμα, λευκὲς, γαλανή, λαμπρός, ἤσυχη, μα-
κρὸ, μαῦρο, καλὸ.

Οἱ λέξεις αὐτὲς μᾶς λένε πῶς εἶναι τὸ οὐσια-
στικό. Πηγαίνουν πάντοτε μαζί μὲ οὐσιαστικό.

Οἱ λέξεις ποὺ μᾶς λένε πῶς εἶναι τὰ οὐσια-
στικά, λέγονται ἐπίθετα.

Εἶναι οἱ πιὸ ὁμορφες λέξεις ἀπ’ ὅσες χρησιμο-
ποιοῦμε. “Ὅσοι μιλοῦν καὶ γράφουν ὁμορφα, πάντα
τὶς χρησιμοποιοῦν.

Ἀσκήσεις

1. Τί μᾶς φανερώνουν τὰ ἐπίθετα ;
2. Νά βρῆς 10 ἐπίθετα καί νά τὰ γράψης. Κατόπιν μὲ κάθε ἐπίθετο νά σχηματίσης κι ἀπό μιὰ πρόταση.
3. Ἔχεις πάει σέ λιμάνι ; Τί σοῦ ἔχουν εἰπῆ ; Νά μᾶς διηγηθῆς ὅ,τι ξέρεις.
4. Νά γράψης μιὰ μικρὴ ἔκθεση.
5. Ὁρθογραφία : Δύο σειρὲς ἀπ' τὸ παραπάνω μάθημα.

14. ΤΟ ΚΡΥΦΟ ΣΧΟΛΕΙΟ

(ΓΙΑ ΤΗ ΓΙΟΡΤΗ ΤΗΣ 25ης ΜΑΡΤΙΟΥ)

Μιλήσαμε σήμερα γιὰ τὸ κρυφὸ σχολεῖο.

Τὰ σκλαβωμένα Ἑλληνόπουλα πήγαιναν νὰ μάθουν γράμματα τὴ νύχτα κρυφὰ καὶ πέρα στὰ μοναστήρια ἢ στὶς σπηλιές.

Σὰν σκιὲς γλυστροῦσαν στὰ στενὰ καὶ σκοτεινὰ δρομάκια. Τὸ φεγγάρι μὲ τὸ ἀργυρὸ φῶς του τοὺς φώτιζε τὰ ἄγρια μονοπάτια τῶν λόγγων καὶ τῶν βουνῶν.

Περπατοῦσαν σκιαγμένα ἀπ' τὸ φόβο τῶν ἐχθρῶν καὶ βιάδιζαν πιασμένα χέρι μὲ χέρι...

—Οὐ! οὐ! οὐ!... οὐρλιαζε ὁ λύκος, πέρα στὸ μακρυνὸ λόγγο.

Τὰ μικρὰ Ἑλληνόπουλα ὅμως ἔτρεχαν γοργὰ στὰ μονοπάτια κι ἔφταναν στὸ μοναστήρι ἢ τὴ σπηλιά.

Ἐκεῖ μέσα κάτω ἀπ' τὸ φῶς τοῦ καντηλιοῦ μάθαιναν νὰ διαβάζουν. Ὁ ἀγαθὸς καλόγηρος τοὺς ἔλεγε ὅτι εἶναι Ἑλληνόπουλα κι ὅτι πρέπει, σὰν μεγαλώσουν, νὰ πολεμήσουν τοὺς ἐχθροὺς γιὰ νὰ λευτερωθῆ ἡ πατρίδα.

Ἄλῃθεια! σκεφθῆτε πῶς μάθαιναν τὰ παιδιὰ τότε γράμματα καὶ πῶς ἐμεῖς σήμερα!...

Τώρα τὰ σχολεῖα μας δὲν εἶναι κρυφά. Ζοῦμε ἐλεύθεροι κι ἀναπνέουμε ἐλεύθερον ἀέρα.

Φῶς τοῦ ἡλίου τώρα—φῶς τοῦ φεγγαριοῦ καὶ τοῦ καντηλιοῦ τότε.

Πολὺ θαυμάζω ἐκεῖνα τὰ Ἑλληνόπουλα μὲ τὴν ἡρωϊκὴ καρδιά.

Τὸ παρακάτω γνωστὸ μας ποιηματάκι μᾶς πληροφορεῖ κάτω ἀπὸ ποιῆς συνθήκες ἐμάθαιναν τότε τὰ παιδιὰ τοῦ λαοῦ μας λίγα γράμματα:

Φεγγαράκι μου λαμπρὸ
φέγγε μου νὰ περπατῶ
νὰ πηγαίνω στὸ σχολεῖο

νὰ μαθαίνω γράμματα
γράμματα σπουδάγματα
τοῦ Θεοῦ τὰ πράγματα

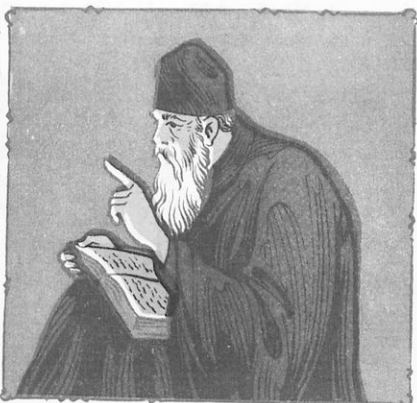
ΓΡΑΜΜΑΤΙΚΗ: (Ρήματα)

Τὰ σκλαβωμένα Ἑλληνόπουλα πηγαίνουν νὰ μάθουν γράμματα κρυφὰ τῇ νύχτα.

Τὸ φεγγαράκι φωτίζει τὰ ἄγρια μονοπάτια.

«Φέγγε μου νὰ περπατῶ
νὰ μαθαίνω γράμματα.»

Κάτω ἀπ' τὸ φῶς τοῦ καντηλιοῦ μαθαίνουν γράμματα.

Ὁ καλόγηρος μὲ τρεμάμενη φωνὴ τοὺς λέγει γιὰ τὴν Ἱστορίᾳ τῆς πατρίδας.

Τὰ σκλαβόπουλα ἀκοῦνε τὰ λόγια τοῦ καλογήρου.

Παρατηρῶ καὶ ξεχωρίζω τὶς λέξεις: πηγαινουν, μάθουν, φωτίζει, φέγγω, περπατῶ, μαθαίνω, λέγει, ἀκοῦνε.

Οἱ λέξεις αὐτὲς μᾶς φανερῶνουν τί κάνουν ἢ τί παθαίνουν τὰ οὐσιαστικά (πρόσωπα — ζῶα — πράγματα).

Οἱ λέξεις ποὺ φανερῶνουν τί κάνουν ἢ τί παθαίνουν τὰ οὐσιαστικά, λέγονται ρήματα.

Ἀσκήσεις:

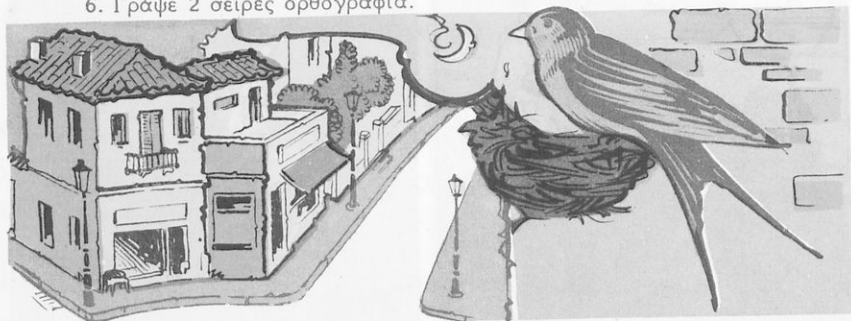
1. Ποιὲς λέξεις λέμε ρήματα ;
2. Νὰ βρῆς 10 ρήματα. Νὰ τὰ πῆς καὶ νὰ τὰ γράψης.
3. Ποιὰ ρήματα λείπουν ἀπ' τὶς πιὸ κάτω προτάσεις ;

Μὲ τὸ ἀσημένιο του φῶς τὸ φεγγαράκι
τὰ ἄγρια μονοπάτια.

Ἔτσι γράμματα τὰ σκλαβόπουλα.

Πολὺ ἐκεῖνα τὰ Ἑλληνόπουλα.

4. Νὰ διηγηθῆς τὴν ἱστορία τοῦ κρυφοῦ σχολειοῦ.
5. Νὰ γράψης μιὰ μικρὴ ἔκθεση.
6. Γράψε 2 σειρὲς ὀρθογραφία.

15. ΤΑ ΧΕΛΙΔΟΝΙΑ

Ἦρθαν πάλι στὴν πατρίδα μας τὰ μαῦρα πουλιὰ μὲ τὴν ψαλιδωτὴ οὐρὰ καὶ τὴν κάτασπρη βαμπακωτὴ μικρὴ κοιλιὰ τους.

Ἦρθαν τὰ σπαθωτὰ χελιδόνια!

Ἦ γιὰ γιὰ εἶπε πὼς τ'ἄφεραν στὶς φτεροῦγες τους οἱ πελαργοί, κάτι μεγάλα πουλιὰ.

Μαζὶ τους ἔφεραν τὴν ἄνοιξη!

Μὲ μιᾶς ὄλα πρασίνισαν. Ὁ κάμπος στρώθηκε
μὲ τὸ πολύχρωμο ἀνοιξιάτικο χαλί του.

Πῶς νὰ μὴν ἀγαπῶ τὰ γοργόφτερα χελιδόνια!

Τί πολλὰ πού εἶναι! Στέγες καὶ μπαλκόνια ἔχουν
γεμίσει ἀπ' τὰ καλὰ αὐτὰ καὶ ὠφέλιμα πουλάκια.

Σὰν καλοὶ νοικοκυραῖοι φροντίζουν νὰ φτιάξουν
τὸ σπιτικό τους. Ἄλλα φτιάχνουν καινούργιες φω-
ληές κι ἄλλα διορθώνουν τὶς περισυνές πού ἄφησαν
φεύγοντας.

Σχίζουν βιαστικὰ τὸν ἀέρα! Δουλεύουν ἀκού-
ραστα.

Καθισμένος στὸ παράθυρο τοῦ δωματίου προχτές,
παρακολουθοῦσα ἓνα ζευγάρι χελιδόνια. Ἔφτιαχναν
τὴ φωλίτσα τους στὸ ἀντικρυνὸ μπαλκόνι. Δούλευαν
καὶ τὰ δυὸ σὰν τοὺς καλλίτερους τεχνίτες. Μὲ τὴ
μυτούλα τους κουβαλοῦσαν ἀδιάκοπα λάσπη. Ὑστερα
μὲ πολλή προσοχὴ τὴν ἔχτιζαν.

Σήμερα, ἀνοιξα πάλι τὸ παράθυρο γιὰ νὰ ἰδῶ
τί ἔγινε. Μὲ θαυμασμὸ εἶδα μιὰ στρογγυλὴ τελειω-
μένη φωλίτσα. Ἀπ' τὴ μικρὴ πορτούλα τῆς φαίνον-
ταν δυὸ μαῦρα.

Ὁ παππούς μου εἶπε πῶς τὰ χελιδόνια καθαρί-
ζουν τὸν ἀέρα ἀπ' τὰ βλαβερὰ ἔντομα.

Νά! καὶ μιὰ προσευχούλα πού μοῦ ἔμαθε γι' αὐτά:

ΧΕΛΙΔΟΝΟΦΩΛΙΑ

Μιὰ φορὰ σὲ κάποια στέγη δυὸ χαρούμενα πουλιά, δυὸ σπαθᾶτα χελιδόνια πῆγαν κι ἔκτισαν φωλιά.	Καὶ τὰ δυὸ τὰ χελιδόνια σὰν γυρίσαν στὴ φωλιά, πιά δὲν βρῆκαν τὰ καῦμένα τὰ μικράκια τους πουλιά.
---	--

Κι' ἓνα χέρι, τέτοιο χέρι πού δὲν πόνεσε σταλιά πάει στὴ στέγη κάποια μέρα καὶ γκρεμίζει τὴ φωλιά.	Στὸ κακὸ τὸ σπίτι τώρα πού χαλάσαν τὴ φωλιά δὲν πηγαίνουν τὰ πουλάκια δὲν ἀκούς γλυκολαλιά.
---	--

Σ. ΣΠΕΡΑΝΤΖΑΣ

Ἐγὼ κοιτάζω ἀπ' τὸ παράθυρο τὰ χελιδόνια.

Ἐσὺ τραγουδᾷς τὸ τραγούδι τῶν χελιδονιῶν.

Αὐτὸς παρακολουθεῖ πῶς κτίζουν τὴ φωληὰ τους τὰ χελιδόνια.

Αὐτὴ χαιρετᾷ τὰ χελιδόνια.

Ἐμεῖς καλωσορίζουμε τὰ χελιδόνια.

Ἐσεῖς θαυμάζετε τὸ γοργὸ πέταγμα τῶν χελιδονιῶν.

Αὐτοὶ οἱ σπουργίτες ἔφυγαν ἀπὸ τὶς χελιδονοφωληές.

Αὐτὲς οἱ χελιδονοφωληές εἶναι φωληές περυσινές.

Παρατηρῶ καὶ ξεχωρίζω τὶς λέξεις: Ἐγὼ, ἐσὺ, αὐτὸς (αὐτή), ἐμεῖς, ἐσεῖς, αὐτοὶ (αὐτές).

Ἔχουν τοποθετηθῆ ἄντι ὀνομάτων προσώπων.

Θὰ τὶς λέμε ἄντωνυμίες προσωπικές.

Πρόσεξε καὶ τὶς πρὸ κάτω προτάσεις:

Ἐκεῖνος ἢ αὐτὸς ὁ σπουργίτης ἔφυγε ἀπ' τὴ χελιδονοφωληὰ.

Ἐκείνη ἢ αὐτὴ ἡ χελιδονοφωληὰ εἶναι καινούργια.

Ἐκεῖνο ἢ αὐτὸ τὸ χελιδόνι σπαθίζει τὸν ἀέρα.

Ξεχώρισε τὶς λέξεις:

ἐκεῖνος—ἐκεῖνη—ἐκεῖνο
καὶ
αὐτὸς — αὐτὴ — αὐτὸ

Εἶναι ἀντωνυμίες καὶ μᾶς δείχνουν πρόσωπα, ζῶα ἢ πράγματα.

Θὰ τὶς λέμε ἀντωνυμίες δεικτικές.

Ἀσκήσεις:

1. Ποιὲς λέξεις λέμε ἀντωνυμίες ;
2. Ποιὲς εἶναι οἱ προσωπικὲς ἀντωνυμίες ;
3. Ποιὲς εἶναι οἱ δεικτικὲς ἀντωνυμίες ;
4. Νὰ κάμης προτάσεις μὲ προσωπικὲς καὶ δεικτικὲς ἀντωνυμίες.
5. Νὰ μᾶς διηγηθῆς τί εἶδες καὶ τί ξέρεις γιὰ τὰ χελιδόνια.
6. Νὰ γράψης μιὰ μικρὴ ἔκθεση γιὰ τὰ χελιδόνια.
7. Ὁρθογραφία : δύο σειρές.

16. ΟΙ ΠΕΛΑΡΓΟΙ

Εἶναι πολλὲς μέρες τώρα ποὺ παρατηροῦμε τί γίνεται πάνω στὸ ψηλὸ δέντρο μὲ τὶς πελώριες πελαργοφωλιές.

Στὶς δεκαπέντε τοῦ Μάρτη ἦρθαν οἱ ἀρσενικοὶ πελαργοί. Ξαναβρῆκαν τὶς παλιές φωλιές τους.

“Όσον καιρὸ ἔλειπαν κατοικοῦσαν μέσα κάργες κι ἄλλα πουλιά. Τώρα τὰ ἔδιωξαν ὅλα κι ὁ καθένας ἐπῆρε τὴ δική του. Κανένας πελαργὸς δὲν τολμάει νὰ πάρη τὴ φωληὰ τοῦ ἄλλου.” Ἄν κάνη κάτι τέτοιο, γίνεται φοβερὴ... ραμφομαχία. Χτυπιοῦνται ἀλύπητα μὲ τὰ μεγάλα κίτρινα ράμφη τους, μέχρις ὅτου ὑποχωρήσῃ ὁ ἕνας ἀπ’ τοὺς δυό.

Μετὰ ἀπὸ λίγες ἡμέρες ἦρθαν κι οἱ πελαργῖνες. Χαιρέτησαν μὲ τὰ ράμφη τους τὸ ζευγάρι τους κι ἄρχισαν τὴ δουλειά.

Ἡ πελώρια πελαργοφωληὰ ποὺ γίνεται ἀπὸ δλόκληρα κλαδιὰ ἔχει ἀνάγκη ἀπὸ μαλακὸ ἐσωτερικὸ στρώμα. Ἔτσι οἱ πελαργοί, ὅταν εἶδαν στὸ φράχτη ἐκεῖνο τὸ παλὴο κομμάτι ροῦχο ποὺ ὑψωσαν τὰ παιδιὰ γιὰ σημαία νὰ τοὺς καλοσωρῖσουν, τὸ ἄρπαξαν στὰ ράμφη τους καὶ τῶφεραν στὴ φωληά.

Ἡ πελαργίνα τῶστρωσε μέσα γιὰ νὰ γεννήσῃ τ’ αὐγά της.

Τώρα πιὰ τὰ κλωσσᾶ. Κάθεται ἐπάνω τους καὶ τὰ ζεσταίνει.

Ὁ πελαργὸς τὴν βοηθᾶ. Ὅταν πεινάσῃ πηγαίνει ἐκεῖνος καὶ κάθεται στὴ θέση της. Αὐτὴ πετᾶ πρὸς τὸ λειβάδι γιὰ νὰ φάῃ κανένα βάτραχο, μεγάλο σκουλήκι ἢ καὶ κανένα φίδι.

Σὲ λίγες μέρες θὰ βγοῦν τὰ πελαργάκια.

Ἐπειτα ἀπὸ 25—30 μέρες θὰ πετάξουν. Κι εἶναι τόσο ὁμορφα νὰ παρακολουθῆ κανεὶς τὸ πέταγμα τους!! Τὸ ράμφος, τὸ ἄσπρο σῶμα καὶ τὰ πόδια γίνονται μιὰ εὐθεῖα ποὺ τὴν σταυρώνουν οἱ φτεροῦγες, μὲ τὶς μαῦρες ἄκρες τους.

Μοιάζουν μὲ σταυροὺς ποὺ πετᾶνε!

Τὸ θέαμα εἶναι πολὺ ὁμορφο ὅταν ἔρχονται τὸ Μάρτη ἢ ὅταν φεύγουν τὸ φθινόπωρο.

Νά! κι ἓνα ποιηματάκι γιὰ τοὺς πελαργούς:

Κοίτα πώς φεύγουν τώρα οί πελαργοί!
Κάποιες γαλάζιες νοσταλγοὺν πατρίδες.
Χειμῶνες, χιόνια στήν παληά τή γῆ
μά κεί πού πᾶν δέν φτάνουν καταγιίδες.

Κοίτα πώς φεύγουν τώρα οί πελαργοί!
Χιλιάδες ἄσπροι κύκλοι στόν ἀγέρα.
Ἐνας μπροστά, τοὺς ἄλλους ὀδηγεῖ
καί χάνονται στό βάθος ἐκεῖ πέρα...

Κοίτα πώς φεύγουν τώρα οί πελαργοί!
Ὁ οὐρανός ἀπλώνεται δικός τους.
Μακρυά φαντάζει ἡ γαλανή αὐγή
κι' ἀκολουθοῦν πιστά τὸν ὀδηγό τους.

N. ΚΑΜΒΥΣΗΣ

ΓΡΑΜΜΑΤΙΚΗ: (Σύνδεσμοί)

Οί λεῦκες μέ τίς πελώριες πελαργοφωλῆς.
Οί πελαργοί καί τὰ χελιδόνια ξαναγυρίζουν τὸ
Μάρτη.

Γιατί ἔρχονται πρῶτα οί ἀρσενικοί πελαργοί;
Οί πελαργοί ὅταν εἶδαν στό φράχτη τὸ παληό-
ρουχο, τὸ πῆραν μέ τὰ ράμφη τους.

Οί πελαργοί ἄρχισαν νά δουλεύουν.

Οί πελαργοί ἔψαξαν, ἀλλά δέ βρῆκαν ἀφθονη
τροφή.

Είναι τόσο όμορφα να τους βλέπης όταν έρχονται το Μάρτη ή όταν φεύγουν το φθινόπωρο;

Παρατηρώ και ξεχωρίζω τις λέξεις:

μέ, και, γιατί, όταν, νά, αλλά, ή

Τις λέξεις αυτές τις χρησιμοποιούμε για να συνδέω με τις λέξεις ή τις προτάσεις μεταξύ τους.

Οί λέξεις με τις οποίες συνδέονται οί λέξεις ή οί προτάσεις, λέγονται σύνδεσμοι.

Άσκησης:

1. Ποιές λέξεις λέμε συνδέσμοι; 2. Κάμε προτάσεις με συνδέσμοι.
3. Να τους μάθης απέξω. 4. Να διηγηθής τί είδες και τί ξέρεις για τους πελαργούς. 5. Να γράψης μιά έκθεση για τὸ γυρισμό τους. 6. Όρθογραφία: δυὸ σειρές.

17. ΤΟ ΠΑΣΧΑ

Ή απόψε με ξύπνησαν οί καμπάνες τῆς ἐκκλησίας. Θαρρῶ πῶς τόσο γλυκά δὲν ξαναχτύπησαν ποτέ! Μᾶς καλοῦσαν σὴν Ἀνάσταση τοῦ Χριστοῦ μας

Ψηφιοποιήθηκε από το Ινστιτούτο Εκπαιδευτικής Πολιτικής

Σὲ λίγο ἤμουν ἕτοιμος. Ξεκινήσαμε ὅλοι. Μὲ κα-
μάρι κρατοῦσα τὴ μεγάλη ἄσπρη λαμπάδα, ποὺ μοῦ
χάρισε ἢ γιαγιά. Οἱ δρόμοι ἦσαν γεμάτοι κόσμο καὶ
φῶτα. Ἀπὸ τὸ σπίτι μέχρι τὴν ἐκκλησία εἶναι κοντά.
Φθάσαμε στὴν ἐκκλησία. Ἦταν πιὸ ὁμορφή ἀπ' τὶς
ἄλλες φορές. Τὰ μανουάλια ἄστραφταν ἀπὸ καθα-
ριότητα καὶ εἶχαν φορτωθῆ κεριά. Ἄλλα μικρὰ κι
ἄλλα πιὸ μεγάλα.

Τὰ καντήλια σκορποῦσαν ἓνα γλυκὸ φῶς στὶς εἰ-
κόνες τῶν Ἀγίων. Κι οἱ ψάλτες ἀπόψε ἔψελναν πιὸ
ἀπαλά.

Ὅλοι φοροῦσαν τὰ γιορτινά τους. Τὰ παιδάκια
κρατοῦσαν τὶς λαμπάδες τους.

Γιὰ μιὰ στιγμή, ὅλοι βρεθήκαμε εἰς τὸ προαύλιο
τῆς ἐκκλησίας.

—Χριστὸς Ἀνέστη! ἀκούστηκε νὰ ψάλλῃ ὁ παπᾶς.

Μὲ μιᾶς κρότοι πολλοὶ ἀκούστηκαν καὶ χιλιάδες
φῶτα γέμισαν τὸν οὐρανό. Τὰ παιδιά ἔρριχναν πάρα
πολλὰ βαρελότα. Οἱ καμπάνες ἄρχισαν νὰ χτυποῦν
χαρμόсуна. Μὲ γελαστὰ πρόσωπα οἱ χριστιανοὶ ἔλε-
γαν «Χριστὸς Ἀνέστη».

Ἡ Ἀνάσταση τοῦ Χριστοῦ μας μὲ γέμισε χαρά!

Ὅταν τέλειωσε ἡ λειτουργία γυρίσαμε στὸ σπίτι.
Τσουγκρίσαμε τὰ κόκκινα λαμπριάτικα αὐγά.

Παντοῦ ἀντηχοῦσαν γέλια καὶ τραγούδια.

Η ΠΑΣΧΑΛΙΑ

Μὲ τ' ἀνοιξιάτικα πουλιά
μᾶς ἦρθε πάλι ἡ Πασχαλιά
ἦρθε μὲ τὰ γιορτινά της
μὲ τὰ κόκκινα τ' αὐγά της.

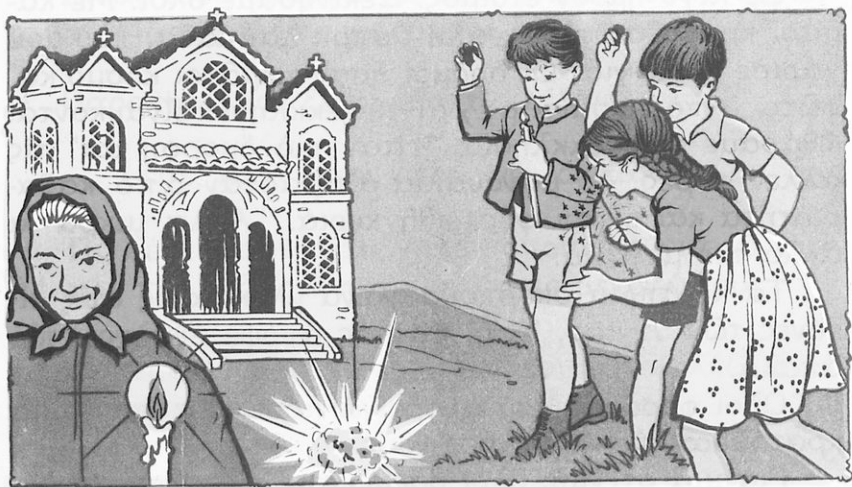
«Χριστὸς Ἀνέστη!» ἀντιλαλεῖ
ὅλους μιὰ ἀγάπη μᾶς καλεῖ
μὲ τὸ φίλο, τὸν ὀχτρό μας
νὰ τσουγκρίσουμε τ' αὐγό μας

Καμπάνες χαρωπὰ χτυποῦν
καὶ τὴ χαρὰ παντοῦ σκορ-
[ποῦν
καὶ ξυπνάει ἀντάμα ἡ πλάση
μὲς στὴ νύχτα νὰ γιορτάσῃ.

Τ' ἀρνὶ στὴ σούβλα θὰ ψηθῆ
χορὸς τριγύρω θὰ στηθῆ.
Θὰ πιαστοῦνε χέρι - χέρι
νὰ χορέψουν νιοὶ καὶ γέροι.

Χ. ΣΑΚΕΛΛΑΡΙΟΥ

ΓΡΑΜΜΑΤΙΚΗ: (Προθέσεις)

’Από τὸ σπίτι μέχρι τὴν ἐκκλησία εἶναι κοντά.
Τὰ μανουάλια ἄστραφταν ἀπὸ καθαριότητα.
’Ολοι βρεθήκαμε εἰς τὸ προαύλιο τῆς ἐκκλησίας.
Τὰ παιδιά ἔρριχναν πάρᾱ πολλὰ βαρελότα.
Ξεχωρίζω ἀπ’ τὶς παραπάνω προτάσεις τὶς λέξεις:

’Από, μέχρι, εἰς, παρὰ

Τὶς λέξεις αὐτὲς θὰ τὶς λέμε προθέσεις.

’Ασκήσεις:

1. Νὰ κάμης τέσσερες προτάσεις μὲ τὶς προθέσεις: ἀπό, μέχρι, εἰς, παρὰ.
2. Νὰ διηγηθῆς τί εἶδες καὶ τί ἄκουσες κατὰ τὴ γιορτὴ τοῦ Πάσχα.
3. Νὰ γράψης μιὰ μικρὴ ἔκθεση γιὰ τὸ Πάσχα.
4. ’Ορθογραφία: Δυὸ σειρὲς ἀπὸ τὸ πιὸ πάνω μάθημα.

18. Η ΓΑΛΑΖΙΑ ΠΕΤΑΛΟΥΔΑ

Τὸ ἀπόγευμα κατέβηκα στὸν κῆπο μας γιὰ νὰ παίξω. Ἦταν ὄμορφα ἐκεῖ. Σ’ ὄλα τὰ δέντρα πουλάκια πετοῦσαν καὶ κελαδοῦσαν γλυκά. Στούς δια-

δρόμους πολύχρωμα ζουζουνάκια έτρεχαν πάνω-κάτω να βροῦν κάτι να φάνε.

Για μιὰ στιγμή, κάτι πέρασε ἀπὸ μπροστά μου. Ήταν μιὰ πεταλούδα. ΉΩ! πόσο ὄμορφη ἦταν! Εἶχε γαλάζια βελουδένια φτερά, μὲ κόκκινες ἀστραφτερὲς βοῦλες, πὺ λαμποκοποῦσαν στὸν ἥλιο.

Τὴν εἶδα νὰ κάθεται σ' ἕνα ὀλόασπρο κρίνο. Ἀμέσως ἔτρεξα ἐκεῖ κι ἄπλωσα τὰ χέρια νὰ τὴν πιᾶσω.

Ἐκείνη ὅμως πέταξε βιαστική. Πόσο θᾶθελα νὰ τῆς χαϊδέσω τὰ βελουδένια φτερά.

Ἄρχισα νὰ τὴν κυνηγῶ λέγοντας τὸ τραγουδάκι πὺ μάθαμε στὸ σχολεῖο:

Ἔλα πεταλουδίτσα μου
ἔλα νὰ σὲ τσακῶσω
δὲ θὰ σοῦ τσαλακῶσω
καθόλου τὰ φτερά!

Ἄδικα ὅμως ἔτρεχα. Μόλις τὴν πλησίαζα πετοῦσε ξαφνιασμένη σὰ νὰ φοβόταν. Κάθησε μὲ τὴ σειρά στὴ φουντωτὴ τριανταφυλλιά, στοὺς μῶβ μενεξέδες, στοὺς κόκκινους μεγάλους κρίνους, στὶς κίτρινες μαργαρίτες.

Ἦστερα πέταξε πολὺ μακριά.

ΜΙΑ ΠΕΤΑΛΟΥΔΑ

Γοργὰ πετάει μιὰ πεταλούδα ἀπὸ δεντράκι σὲ δεντράκι.	Ἀμέσως μπαίνει τὸ παιδάκι κάνει μ' εὐλάβεια τὸ σταυρὸ [του
Ἰαχανιαστὸ τὴν κυνηγᾷ ἕνα χαρούμενο παιδάκι.	φιλεῖ τὴν ἄγια τὴν εἰκόνα μὲ μιὰ χαρὰ στὸ πρόσωπό του.
Μὰ φοβισμένη ἡ πεταλούδα σὲ μιὰ ἐκκλησιὰ πετᾷ καὶ [μπαίνει	Καὶ πέταξεν ἡ πεταλούδα ψηλά, μακριὰ μὲς στὰ λου- [λούδια.
καὶ στέκεται σὲ μιὰν εἰκόνα ἀπ' ἀγγελούδια κυκλωμένη.	Δάκρυσεν τότε τὸ παιδάκι, δάκρυσαν κι' ὄλα τ' ἀγγε- [λούδια.

Π. ΠΕΤΡΗΣ

ΓΡΑΜΜΑΤΙΚΗ: (Επιφωνήματα)

ᾠ! ᾠ! νὰ μιὰ γαλάζια πεταλούδα

ᾠ! τί ὄμορφη πού εἶναι.

Τὴν κυνηγῶ νὰ τὴν πιάσω, μὰ ἀλίμονο!

Φεύγει, πετᾶ σὰν τρελλὴ ἐδῶ κι ἐκεῖ.

Κάθεται στὴν τριανταφυλλιά. Πλησιάζω.

Πῶ! πῶ! τρυπήθηκα ἀπ' τ' ἀγκάθια τῆς τριανταφυλλιάς. Ἄχ! βγαίνει καὶ λίγο αἷμα.

Ξεχωρίζω τίς λέξεις:

ᾠ! ᾠ!, ᾠ! ἀλίμονο! πῶ! πῶ! ᾠ!

Βλέπω ὅτι μὲ τίς λέξεις αὐτὲς ξεφωνίζω ὅταν θαυμάζω, πονῶ, ἀγανακτῶ καὶ χαίρομαι.

Οἱ λέξεις πὺ μεταχειριζόμαστε ὅταν θαυμάζουμε γιὰ κάτι, πονοῦμε, ἀγανακτοῦμε καὶ χαίρομαστε, λέγονται ἐπιφωνήματα.

Ἀσκήσεις:

1. Γιατί τίς λέξεις αὐτὲς τίς λέμε ἐπιφωνήματα ;
2. Γράψε προτάσεις μὲ τὰ ἐπιφωνήματα πὺ ἔμαθες.
3. Εἶδες ποτὲ πεταλούδα ; Τὴν ἔπιασες ; Πῶς ἦταν ;
4. Γράψε μιὰ μικρὴ ἔκθεση γιὰ τὴν πεταλούδα.
5. Ὁρθογραφία: δυὸ σειρὲς ἀπ' τὸ παραπάνω μάθημα.

19. ΣΤΟ ΧΩΡΙΟ

Γιὰ δεύτερη φορά ἔρχομαι στὸ μικρὸ κι ὠραῖο χωριὸ τοῦ πατέρα μου. Νοιώθω μιὰ μεγάλη χαρὰ, καθὼς ὁ σιδηρόδρομος πλησιάζει στὸν τόπο πού γεννήθηκαν οἱ γονεῖς μου.

—Ντούκου-ντούκου-ντούκου...! ἀγκομαχᾶ ἡ ἀτμομηχανὴ καὶ σέρνει πίσω της γοργὰ-γοργὰ τὰ βαγόνια.

Στρίβομε αὐτὴ τὴ στροφή καὶ νὰ μας! μπροστὰ στὸν καταπράσινο λόφο, ὅπου ἔχουν χτιστῆ τὰ κάτασπρα σπιτάκια τοῦ χωριοῦ.

Στὸ σταθμὸ μᾶς περιμένουν οἱ συγγενεῖς μας. Ὁ σιδηρόδρομος συνεχίζει μὲ σφυρίγματα καὶ ἀγκομαχητὸ τὸ ταξίδι του. Ἐμεῖς ἀνηφορίζομε καὶ περνοῦμε ἀνάμεσα ἀπὸ ψηλές λεῦκες καὶ ἀκακίες. Στὴ ρίζα τους τρέχουν νερά.

Ἐδῶ πρασινάδες, ἐκεῖ κάτασπρα χαλίκια, πιὸ κάτω φράχτες ἀπὸ ἀγριοτριανταφυλλιές. Πρασινάδες, παντοῦ πρασινάδες.

Τὰ σπίτια ὁμορφα, μὲ μπαλκόνια ξύλινα καὶ πόρτες θολωτές. Οἱ καμινάδες καπνίζουν. Κάποιες γυναῖκες κατεβαίνουν μὲ στάμνες στὸ χέρι. Πηγαίνουν στὴ μαρμαρένια θολωτὴ βρύση νὰ πάρουν νερό.

Δυὸ ψηλὰ βοσκόπουλα μὲ τὶς ἀγκλίτσες τους καὶ μὲ τὰ πελώρια μαλλιαρὰ τσοπανόσκυλα κατεβαίνουν πηδηχτὰ στὸν κατηφορικὸ δρόμο.

Νά! κι ἡ ἐκκλησία τοῦ χωριοῦ, ἡ Ἁγία Τριάδα. Δίπλα ὑψώνεται τὸ ψηλὸ καμπαναριὸ μὲ τὶς τρεῖς μεγάλες καμπάνες τους.

Στὰ δρομάκια τρέχουν κατακάθαρα νερά. Βελάσματα προβάτων καὶ τραγούδι φλογέρας ἀκούγεται ἀπὸ τὸ δάσος πέρα.

Πόσο ὁμορφα εἶναι ὅλα ἐδῶ στὸ χωριό!

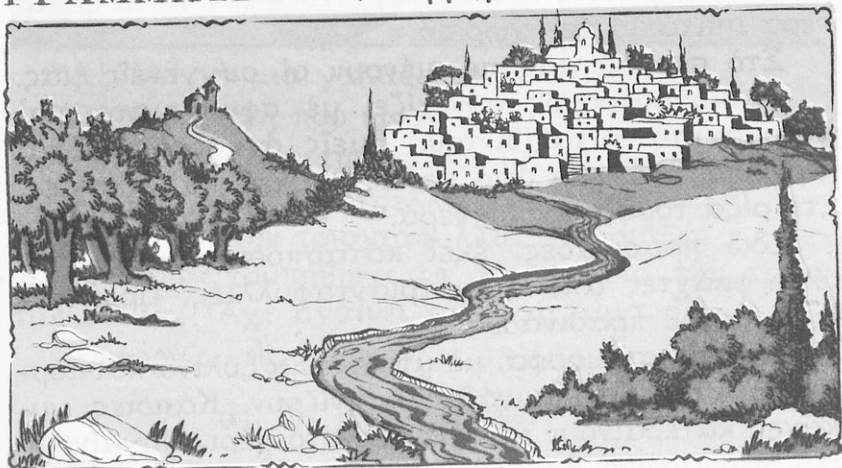
Στὸ νοῦ μου ἦρθε τὸ παρακάτω ποίημα:

Τ Ο Χ Ω Ρ Ι Ο

Ἐκεῖ σ' ἀπόσκια τοῦ βουνοῦ, ἔχει μιὰ πρόσχαρ' ἐκκλησιὰ
στά δροσερὰ χορτάρια, κοντὰ στὴν κρύα βρύση,
πού μουρμουρίζουν τὰ νερά κι ἔρχεται κάθε χριστιανὸς
καὶ χύνονται καθάρια ἐκεῖ νὰ προσκυνήση.
ἀπλώνει ὁμορφο χωριὸ Φιλοῦν τὸ χέρι τοῦ παπᾶ
μέ λευκες στολισμένο καὶ τὸν καλημερίζουν
καὶ στὴ δουλειά τους ὕστερα
φαιδρὸ κι εὐτυχισμένο. μὲ προκοπὴ γυρίζουν.

Ι. ΠΟΛΕΜΗΣ

ΓΡΑΜΜΑΤΙΚΗ: (Ἐπιρρήματα)

Τὸ χωριὸ εἶναι χτισμένο ἐπάνω σὲ λόφο.
Μέσα στὸ χωριὸ κυλοῦν γάργαρα νερά.
Ἐδῶ εἶναι ἡ βρύση τοῦ χωριοῦ. Φαίνεται πολύ
ὁμορφὴ μὲ τὶς θολωτὲς καμάρες τῆς.
Πιὸ κάτω ὑψώνονται λευκες καὶ κυπαρίσια.
Ἐξω ἀπ' τὸ χωριὸ ὑπάρχουν δάση.
Αὔριο θὰ πᾶμε στὸ ἐξωκκλήσι τοῦ χωριοῦ.
Χτές ἐπήγαμε στὴν ἐκκλησιὰ τοῦ χωριοῦ.
Εἶναι κοντὰ στὴν πλατεῖα τοῦ χωριοῦ.
Ἐτσι εἶδαμε ὄλα τὰ ὠραῖα μέρη τοῦ χωριοῦ.
Ξεχωρίζω τὶς λέξεις:

Ἐπάνω, μέσα, ἐδῶ, κάτω, ἔξω, αὐριο,
χτές, κοντά, πολύ, ἔτσι.

Βλέπω ὅτι αὐτὲς οἱ λέξεις δείχνουν καλύτερα
τί θέλουν νὰ ποῦν τὰ ρήματα.

Οἱ λέξεις πὺ δείχνουν καλύτερα τί θέλουν νὰ
εἰποῦν τὰ ρήματα, λέγονται ἐπιρρήματα.

Ἀσκήσεις:

1. Ποιὲς λέξεις λέμε ἐπιρρήματα ; 2. Ποιὰ ἐπιρρήματα ξέρεις ; 3. Νὰ κά-
μης προτάσεις μὲ ἐπιρρήματα. 4. Ἐπῆγες ποτὲ σὲ χωριό ; Εἶσαι ἀπὸ χωριό ;
Τί σοῦ ἔχουν πῆ γιὰ τὰ χωριά ; Πές μας ὅ,τι ξέρεις. 5. Νὰ γράψης μιὰ μικρὴ
ἔκθεση γιὰ τὸ χωριό. 6. Ὁρθογραφία : οἱ δυὸ πρώτες σειρές.

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

		Σελίς
	ΛΙΓΑ ΛΟΓΙΑ (διά τὸν διδάσκοντα)	2
Θέμα 1ον	Ἡ πρώτη ἡμέρα τοῦ σχολείου	» 3
	— Γραμματική: πρόταση—τελεία	» 4
Θέμα 2ον	Στὴν τάξη μας	» 6
	— Οἱ λέξεις	» 7
Θέμα 3ον	Ὁ σκύλος μας	» 9
	— Οἱ συλλαβές	» 10
Θέμα 4ον	Τὰ σύννεφα	» 11
	— Γράμματα	» 13
Θέμα 5ον	Στὸ πάρκο	» 15
	— Φωνήεντα—σύμφωνα	» 16
Θέμα 6ον	Στὸ ἐξωκκλήσι	» 17
	— Φωνήεντα: μακρὰ καὶ βραχέα	» 18
Θέμα 7ον	Ἡ βαρκούλα	» 20
	— Διφθογοὶ	» 21
Θέμα 8ον	Τὸ ποταμάκι	» 22
	Τόνοι καὶ πνεύματα	» 24
Θέμα 9ον	Στὶς καστανιές	» 26
	Σημεῖα στίξεως	» 27
Θέμα 10ον	Χειμωνιάτικο βράδυ	» 29
	— Οὐσιαστικά	» 30
Θέμα 11ον	Ἐνας σπουργίτης	» 32
	— Ὄνόματα: ἀρσενικά—θηλυκά—οὐδέτερα	» 33
Θέμα 12ον	Ὁ τυφλός	» 35
	— Ἄρθρα	» 36
Θέμα 13ον	Τὸ λιμάνι	» 38
	— Ἐπίθετα	» 39
Θέμα 14ον	Τὸ κρυφὸ σχολεῖδ	» 40
	— Ρήματα	» 41
Θέμα 15ον	Τὰ χελιδόνια	» 42
	— Ἀντωνυμίες	» 44
Θέμα 16ον	Οἱ πελαργοὶ	» 45
	— Σύνδεσμοὶ	» 47
Θέμα 17ον	Τὸ Πάσχα	» 48
	— Προθέσεις	» 50
Θέμα 18ον	Ἡ γαλάζια πεταλούδα	» 50
	— Ἐπιφωνήματα	» 52
Θέμα 19ον	Στὸ χωριό	» 53
	— Ἐπιρρήματα	» 54

0020560715

